

Valet om fördraget om en konstitution för Europa

- En studie om hur Frankrike och Nederländerna röstade ner
EU:s konstitution utan att rösta ner den

Abstract

2005 was the year that all of the 25 member states in the European Union were to ratify the treaty of a constitution for Europe. The year did, however, offer a series of unexpected and slightly shocking events as both France and the Netherlands voted no to the constitution. Because of this the already planned referendums across many of the other member states were either postponed indefinitely or the debates simply died down. The fact that two of the most pro-EU countries didn't ratify the constitution was not only something that certainly raised the question of how future referendums in other, more EU-negative, states would turn out, but it could also be seen as harsh criticism against the EU as a whole.

This is a theory consuming study, as it uses different theories of integration to explain the development of the EU, which in turn supports and strengthens the essay's conclusion. To reach the conclusion presented in the study it was important to go through what changes the new constitution actually would bring forth and what effects it would have had on the member states, if it had been implemented. The answer to the question is that the constitution would have imposed changes in the EU, for the citizens and for the member states, but that the constitution most of all is a clearer and better structured version of the earlier treaties that today regulates and controls the union. Besides the theories of integration I have also covered other possible reasons and variables that could explain the two states' no-votes. The study determines that variables such as national factors and anxiety over the future development of the EU, which are not directly related to the actual contents of the constitution, were in fact important factors to the outcome of the referendums.

The study shows that the people in France and the Netherlands did not vote no to the actual constitution in the referendums, but that they actually voted no to a number of other variables and factors such as the EU's future enlargement and their national political leaders and governments.

Key words: EU, integration, konstitution, valkampanj, Frankrike, Nederländerna

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Introduktion	1
1.2	Problemområde.....	2
1.3	Uppsatsens disposition	3
2	Problemformulering och syfte	4
3	Metod	5
3.1	Studiens art	5
3.2	Tillvägagångssätt och reflektioner	6
4	Material.....	7
4.1	Primär- och sekundärmaterial.....	7
4.2	Källkritik.....	8
4.3	Validitet och reliabilitet.....	9
5	Teori	10
5.1	Teoretisk bakgrund.....	10
5.2	Teorier om europeisk integration	11
5.2.1	Tidiga integrationsteorier om Europa.....	11
5.2.2	Tre välkända integrationsteorier.....	13
5.2.3	Vem bestämmer i EU?.....	15
6	EU:s konstitutionella fördrag	17
6.1	EU-fördragens historia	17
6.2	EU:s nya konstitution	19
6.2.1	Konstitutionens innebörd.....	19
6.2.2	Förändringar för institutionerna	19
6.2.3	Förändringar för medlemsstaterna och medborgare.....	21
6.3	Slutsats.....	21
7	Resultat	23
7.1	Frankrikes och Nederländernas generella EU-optimism.....	23

7.2	2005 – ett fårvånansvärt år	24
7.2.1	Ökat missnöje i Frankrike och Nederländerna	25
7.2.2	Ja-sidornas valkampanjer	25
7.2.3	Nej-sidornas valkampanjer	27
7.2.4	Generellt om valkampanjerna	28
7.3	Statistiska undersökningar	28
7.3.1	Generellt om folkomröstningarna	29
7.3.2	Anledningar till resultaten	29
7.4	Teoretisk analys av omröstningarnas resultat	31
7.4.1	Two-level games	31
7.4.2	Multi-layer governance teorin och konstitutionen	32
8	Slutsats	33
9	Källförteckning	35
10	Bilagor	38

1 Inledning

1.1 Introduktion

Den 1:a november 1993 var en stor dag i europeisk historia. Det var dagen då Maastrichtfördraget och den europeiska unionen (EU) trädde i kraft (Tallberg, 2004, s.30). Efter nästan femtio år med förhandlingar och fördrag hade de europeiska nationerna äntligen lyckats förena ekonomiska, säkerhetspolitiska och rättsliga intressen och gå samman som en union. Från kol- och stålgemenskapen (EKSG) 1951 som bildades av såväl säkerhetspolitiska som ekonomiska anledningar, till en union som idag består av 25 europeiska stater.

De senaste åren har de stora debatterna inom EU handlat främst om det monetära samarbetet (EMU) med Euron som gemensam valuta, EU:s ytterligare utvidgning och den nya konstitutionen. Euron används idag av 12 medlemsstater och samtliga medlemmar av unionen ska (om de varit medlemmar sedan den 1:a maj 2004) inom de närmaste åren byta ut sina nationella valutor mot euron (http://europa.eu.int/pol/emu/overview_en.htm). Senast 2004 anslöt sig tio nya stater till unionen och ytterligare fyra länder i sydöstra Europa kandiderar idag för medlemskap. Europas nya konstitution skulle, givet att de 25 medlemsstaterna godkände den, träda i kraft 2007 (Nilsson, 2005, s. 48) men idag står det klart att EU inte kommer att få någon ny konstitution, i alla fall inte under de närmaste åren.

Under sommaren röstades fördraget om konstitutionen ner i både Frankrike och Nederländerna, två länder som i mångt och mycket stått i förgrunden för EU:s utveckling, och traditionellt sett varit i positiva till att fördjupa samarbetet mellan staterna. Detta ledde i sin tur till att planerade omröstningar i andra medlemsstater, t.ex. Storbritannien, skjöts upp på obestämd tid och arbetet med konstitutionen stannades upp. Endast Luxemburg fullföljde sin planerade omröstning och resultatet blev ett ja för konstitutionen.

Idag kan man bara konstatera att arbetet med konstitutionen ligger på is. Ett fördrag som behövde godkännande från samtliga 25 medlemsländer godkändes av två, genom folkomröstning, (Spanien och Luxemburg) och röstades ner av två (Frankrike och Nederländerna), och i övriga länder som ännu inte ratificerat fördraget, har kampanjer och debatter med tiden dött ut. Totalt har tretton länder ratificerat fördraget, två har röstat nej och övriga tio medlemsstater har ännu inte bestämt sig (tabell 1.1).

Utvecklingen är föga förvånande. Om frankrikes och nederländernas befolkning, som kanske är mer pro-EU än många andra medlemsstaters

befolkning, röstar ner fördraget så kan knappast resultaten från andra länder väntas vara särskilt positivt. Det europeiska rådet bestämde i somras, efter nedröstningen i Frankrike och Nederländerna, att det nu i medlemsländerna skulle finnas en period av ”eftertanke, förklaring och debatt” (http://europa.eu.int/constitution/referendum_sv.htm), något man inte märkt av särskilt mycket i Sverige. Samtidigt som det möjliga datumet för konstitutionen att träda i kraft skjutits upp ett år (från 1:a november 2006 till andra hälften av 2007), så tvivlar många idag på om konstitutionen överhuvudtaget blir en verklighet.

1.2 Problemområde

Frågorna som väcks är många: Vad röstades egentligen ner, konstitutionen eller EU? Kan konstitutionen omförhandlas för att sedan röstas igenom? Har de europeiska medborgarna för lite insikt i EU och för dåligt förtroende för sina ledare? Var det nationella förhållanden som orsakade valresultaten? Och sist men inte minst, vad händer nu? Oändligt många frågor kan ställas om varför det gick som det gick och vad det får för konsekvenser, men några raka svar finns idag ännu inte att finna. Faktumet att detta hände så nyligen gör att det finns väldigt lite skrivet om varför EU:s nya konstitution röstades ner och vilka effekter detta kan få, för övrigt finns det inte så många exempel på när en konstitution överhuvudtaget röstats ner.

Arbetet med konstitutionen har, i faktisk mening, gått väldigt fort även om det ligger många års förberedelser och förhandlingar bakom. EU:s framtidskonvent lämnade sitt förslag till en ny EU-konstitution 2003 och drygt ett år senare var fördraget slutförhandlat och stod klart i juni 2004 (Tallberg, 2004, s. 210). I och med det snabba framskridandet i att skapa en ny konstitution har möjligen vetenskapen hamnat lite på efterkälken och det har inte skrivits mycket om denna nya konstitution, som nu kanske aldrig förverkligas. Givetvis finns det mängder av information om EU, som är ett spännande ämne för vetenskapen i och med att ett sådant integrationsprojekt sällan skådats förut. Om den nedröstade konstitutionen finns det dock inte mycket skrivet, vilket öppnar dörrarna för att skriva om ett någorlunda utforskat område.

Målet med denna uppsats är att försöka förklara varför konstitutionen röstades ner i Frankrike och Nederländerna. Ämnet är tämligen utforskat och det är en intressant fråga eftersom resultatet av omröstningarna i dessa länder överraskade de flesta. Ingen vet vad som kommer att ske med konstitutionen idag, och framtidsanalyser tenderar att mynna ut i rena spekulationer. Uppsatsen kommer därför att fokusera på valet i Frankrike och Nederländerna, eftersom de bidrar med empiriskt material.

Som hjälp på vägen för att förklara mina svar och bygga mina argument kommer jag använda mig av diverse integrationsteorier. Jag kommer även att undersöka valkampanjerna i Nederländerna och Frankrike med hjälp av en

argumentationsanalys av debattarna före valet i länderna för att se om detta på något sätt kan ha påverkat resultatet.

1.3 Uppsatsens disposition

Uppsatsen börjar med att klart och tydligt meddela uppsatsens problemformulering och syfte. Därefter följer ett metod- och materialavsnitt där jag motiverar dels hur jag gått tillväga för att skriva uppsatsen och dessutom varför jag har valt vissa analysredskap framför andra. I materialdelen kommer jag att visa upp vad jag har använt för att komma fram till mina resultat och jag kommer även att motivera varför det material jag har valt är tillräckligt för att komma till en vetenskapligt godkänd slutsats. Materialet appliceras sedan i teoridelen där jag lyfter fram vilka teorier som jag tycker stödjer min tes samt beskriver varför andra teorier inte bör användas för att förklara fenomenet i fråga.

Arbetet fortsätter sedan med ett teorikapitel där jag går igenom europeiska integrationsteorier samt min egen teoretiska bakgrund. Nästa kapitel är ett avsnitt som i stort beskriver EU:s historia, sammansättning och de regler som idag styr unionen och dess medlemmar. Skillnaden mellan den tidigare konstitutionen (en sammansättning av fördrag) och den nya konstitutionen går igenom vilket är nödvändigt för att kunna besvara frågan på om det verkligen var själva konstitutionen som röstades ner.

I resultatdelen går jag igenom fyra olika områden som på något sätt har kunnat vara delaktiga till valresultaten och applicerar även teorier och argumentation på materialet som här redovisas. Uppsatsen tar avstånd från normativa och konstruktivistiska inslag. Den tar formen av en fallstudie där empiriskt material används för att försöka bevisa att nedröstningen av konstitutionen inte berodde på konstitutionens utformning i sig, utan att andra variabler ledde till valresultaten i fråga.

2 Problemformulering och syfte

Frågan som ska undersökas, och efter bästa förmåga även besvaras, är varför Frankrike och Nederländerna röstade emot fördraget om en konstitution för Europa. Undertecknad har en förförståelse om att det inte var konstitutionsfördraget i sig, som var anledningen till att dessa stater röstade ner fördraget, utan att det berodde på andra variabler. Exempel på sådana variabler skulle kunna vara ett utbrett nationellt politiskt missnöje, en rädsla hos medborgare för att EU blir för federalistiskt och att människor inte hade tillräcklig information om vad konstitutionen egentligen innebar.

Uppsatsen tar formen av en fallstudie även om det i vissa delar av uppsatsen tillkommer komparativa inslag, t.ex. vid jämförande av valkampanjerna mellan de båda länderna. Sättet som frågan besvaras på håller inte en ren strikt linje i de olika statsvetenskapliga kretsarna och både argumentations- och statistiska analyser används för att komma fram till ett så vetenskapligt accepterbart svar som möjligt. I och med att det kan vara svårt att med empiriska material bevisa resultatet kommer svaret till största del vara resonerande, styrkt med empiriskt material.

Syftet med uppsatsen är inte bara att förklara varför Frankrike och Nederländerna röstade ned konstitutionsfördraget, även om detta är det absoluta huvudtemat. Jag vill även belysa vilka konsekvenser nationellt politiskt missnöje hos medborgare kan få. Om folket är missnöjda med sina politiska ledare, är de mindre benägna att följa deras åsikter, oavsett sakfrågan. Med detta menar jag inte att fransmän och nederländare röstade ner fördraget enbart som en protest mot sina nationella ledare, men det är troligt att det spelar in som en faktor. Människor är, med andra ord, mindre villiga att följa sina politiska ledare i sakfrågor om det råder politiskt missnöje i landet, även om folkets ståndpunkt egentligen är i linje med ledarens.

3 Metod

Grunden till denna studie tog sin början som de flesta studier kanske gör. Under intensiv och panikartad tankeverksamhet om flertalet andra, totalt orelaterade ämnen, för att hitta ett lämpligt problem, dök då frågan plötsligt upp; vad hände egentligen med den där nya EU-konstitutionen som det pratades så mycket om förut? Jag hade ingen aning om svaret, men insåg att det var värt att läsa upp sig lite på området.

Efter lite bakgrundsläsning insåg jag snart att det inte bara var jag som inte visste vad som hände med konstitutionsfördraget. Efter det att både Nederländerna och Frankrike röstade ner konstitutionen lades hela projektet på is, och än idag vet ingen hur det kommer att bli, mer än att det europeiska rådet ska hålla ett möte sommaren 2006 om konstitutionens framtid. Resultatet blev alltså en fallstudie som ska förklara varför de båda, annars så EU-positiva, staterna röstade ner konstitutionen.

3.1 Studiens art

Som tidigare nämnt tar studien formen av en empirisk fallstudie. Empirin finns att finna i de valresultat som i somras förbryllade ledare över hela Europa. Att kalla det för *en* fallstudie kan dock anses vara inkorrekt eftersom det inte hållits ett så kallat europeiskt konstitutionsval. Det rör sig snarare om två fallstudier, valet i Frankrike och valet i Nederländerna, och trots att det i allra högsta grad är en förklarande studie tar den ibland även beskrivande form. Orsaken till detta är helt enkelt att, särskilt i avsnittet om konstitutionsfördraget, mycket måste klarläggas för att slutsatsen senare ska kunna accepteras.

Det finns tre typer av förklarande studier; teoriprövande, teoriutvecklande och teoriutkonsumerande (Esaiasson m.fl. 2004, s. 33). I och med att jag i uppsatsen varken prövar redan existerande teorier för att se om de stämmer eller försöker utveckla en egen teori, utan försöker använda mig av redan existerande teorier för att förklara ett fenomen, så är det den sistnämnda som beskriver studien bäst. Dock vill jag belysa det faktum att studien inte varit låst i tänkandet av redan utvecklade teorier, vilket gör att skiljelinjen mellan teorikonsumerande och teoriutvecklande inte behöver vara ett måste. Som forskare, även utan ambitioner att introducera sina egna teorier för forskningsvärlden, måste man vara beredd på att utveckla, blanda eller skapa teorier om de redan existerande inte kan förklara ett fenomen tillfredställande.

I och med att uppsatsens slutsats till stor del grundas på en argumentationsanalys, där jag lyfter fram variabler och argumenterar varför de

variablerna orsakar ett visst fenomen, måste studien anses vara kvalitativ i sin helhet. Detta innebär dock inte avsaknad av kvantitativa inslag. Det verkar för mig ologiskt att strikt välja antingen kvalitativa eller kvantitativa metoder i forskningsprocessen istället för att använda sig av båda två, så länge det gynnar grunden vilken slutsatsen vilar på. ”Kvantitativa och kvalitativa metoder är alltså inte i sig själva nödvändigtvis bundna till särskilda ontologiska och epistemologiska positioner”¹ (Read & Marsh, 2002, s. 234). Det viktigaste i forskningsprocessen är med andra ord inte att man håller sig strikt inom de teoretiska och metodologiska ramarna i vilka man anser sig själv vara, utan att man koncentrerar sig på hur svaret på frågan bäst kan besvaras. Som Lennart Lundquist säger: ”[S]jälva valet av metod bör präglas av sunt förnuft” (Lundquist, 1993, s. 97). Om det innebär både kvantitativa och kvalitativa inslag så bör det inte vara något problem, snarare än tillgång, så länge man följer metodologiska regler.

3.2 Tillvägagångssätt och reflektioner

För att sätta mig in i ämnet läste jag mängder av tidningsartiklar från i somras som kommenterade konstitutionen och, framför allt, valresultaten. Det var dessutom viktigt att studera de integrationsteorier och den litteratur som redan finns om den europeiska unionen för att finna de teorier som skulle kunna beskriva den situation som nu uppstått. Utöver ren läsning tittade jag även på statistik från Eurobarometer, som för statistisk data över EU och dess medlemsländer, och fann där en hel del intressanta siffror. Därav den kvantitativa delen av materialinsamlingen. Att undersöka frågan som en empirisk fallstudie tycktes för mig vara det självklara valet. Möjligen hade det varit möjligt att göra en komparativ studie av nedröstningarna med andra val, och göra en valstudie, men då hade inte fenomenet i frågan, konstitutionen, hamnat i centrum. Av samma anledning är uppsatsen teorikonsumerande snarare än andra alternativ, då jag anser att det redan finns teorier som förklarar fenomenet. Med detta menas dock inte att en ensam teori förklarar problemet i fråga utan att jag med hjälp av olika teorier anser mig lyckats ha finna fungerande motiveringar till slutsatsen.

För att sedan svara på frågan i uppsatsen använder jag mig av argumentationsanalys, vilket helt enkelt betyder att jag argumenterar för varför jag kommit fram till just mitt svar, än ett annat. Med den frågeställning som uppsatsen bygger på är antagligen en argumentationsanalys det enda sättet att komma fram till ett bra svar. Endast empiriska bevis skulle aldrig, med full säkerhet, kunna besvara frågan och därför använder jag mig istället av argument vilka styrker min tes. Detta betyder dock inte att frågan kommer besvaras med full säkerhet, med bra argument kan man dock komma nära.

¹ Översatt av författaren till uppsatsen.

4 Material

4.1 Primär- och sekundärmaterial

Det är alltid önskvärt att använda sig av så mycket primärmaterial som möjligt när man gör en undersökning. Obearbetat material har fördelen av att inte ha gått igenom en annan människas filtrerande process och kan därför tolkas direkt av forskaren utan att någon annans åsikter riskerar att influera författaren omedvetet.

Fördraget om en konstitution for Europa är ett exempel på primärmaterial som har använts i uppsatsen i och med att det är ett officiellt dokument. Det ska dock inte stickas under stolen med att jag i de flesta fallen refererat till och använt mig av summeringar av konstitutionen. I vissa av fallen har uppgifterna från summeringarna om vad som faktiskt står i fördraget gått isär och då har det varit nödvändigt att kontrollera uppgifterna i det faktiska dokumentet, men i övrigt har de kortfattade versionerna använts. Det finns två anledningar till detta. Först och främst så är det inte den nya konstitutionens innehåll som studeras i uppsatsen, utan varför Frankrike och Nederländerna röstade ner den. För det andra så, även om konstitutionen utgör en högst central del i uppsatsen, står och faller inte slutsatsen med konstitutionens faktiska innehåll. Det är snarare vad konstitutionen står *för* som studeras och utgör en x -variabel till fenomenet, än vad som står *i* den.

Med detta menar jag dock inte att konstitutionens innehåll är oväsentligt. Hade den inneburit stora förändringar för EU-medlemmarna hade man varit tvungen att studera fördraget noggrannare, men det hade samtidigt varit en annan uppsats. I och med att konstitutionsfördraget mer är en sammanfattad, strukturerad och mer överskådlig version av de tidigare fördragen, snarare än en *ny* konstitution, är det inte nödvändigt med en grundlig läsning av konstitutionsfördraget för att styrka uppsatsens slutsats, som inte bygger på fördragets innehåll.

Det bästa sättet att öka andelen primärmaterial som kunnat stödja tesen hade varit att göra stora enkätundersökningar i Frankrike och Nederländerna och helt enkelt frågat folket varför de röstade ner fördraget. Detta hade dock krävt mycket mer tid än som disponeras, och det är inte säkert att det hade gjort slutsatsen särskilt mycket starkare. Det är osäkert om folk är villiga att erkänna att de röstade ner konstitutionsfördraget på grund av att de var missnöjda med sina politiska ledare, något som jag dock kan styrka genom en argumentationsanalys. En annan anledning är att det redan gjorts statistiska analyser av valutgången, bl.a. av Eurobarometer. De har då inte använt sig av samma frågeställning, men gjort undersökningar som statistiskt visar samband med den tes och som presenteras senare i uppsatsen.

Förutom statistik från Eurobarometer har jag framför allt, som även går under sekundärmaterial, använt mig av tidningsartiklar som skrivits före, under och efter valen i somras. På grund av ringa begåvning i holländska, flamländska och franska valde jag tidningsartiklar som antingen var översatta till svenska från de större europeiska tidningsbyråerna (*Tempus*) eller engelsk-språkiga tidningar, som t.ex. *The Economist*. Problemet med tidningsartiklar är att, hur respekterade de än är, måste man vara kritisk till läsningen och inte svälja allt som står utan eftertanke. Jag har medvetet valt tidningar med ryckte om sig att vara fristående för att studien inte skulle styras i oönskad och omedveten riktning. Ännu viktigare att vara uppmärksam är det när man läser kommissionens egna tillsatta undersökning om valet, eftersom det kan ligga i EU:s intresse att understryka att nedröstningen av konstitutionsfördraget inte var en katastrof trots allt, men mer om det a i nästa avsnitt.

4.2 Källkritik

”[Källkritiken] är grundläggande för all forskning om samhället” (Lundquist, 1993, s. 110) och om man inte är kritisk till det man läser kan man lätt komma till fel slutsatser. Lennart Lundquist beskriver även i *Det vetenskapliga studiet av politik* (1993) att det är viktigt för forskare att söka sig så nära verklighetsplanet som möjligt. Med detta menas att det finns en verklighet som forskaren bara kan nå genom att vara källkritisk och genom söka samma information på flera olika ställen. Utsagoplanet är den verklighet som aktören i fråga presenterar, informationsplanet är den verklighet som aktören uppfattar, men inte alltid kommer erkänna för en forskare. Längst ner finns vad Lundquist kallar verklighetsplanet, vilken är verkligheten som den egentligen är, opåverkad av aktören (Lundquist, 1993, s. 109). Aktören i fråga kan vara en person eller tidningar, som i mitt fall. Det är alltså av yttersta vikt att samla så mycket information man kan, för att nå informationsplanet, när man väl är där måste man försöka nå verklighetsplanet, vilket denna studie, precis som de flesta andra, försökt sig på.

Det kan visa sig vara fruktbart att tänka på den litteratur jag läst på detta sätt, för att se på vilket plan den information man faktiskt får ligger. Speciellt viktigt i studier som förlitar sig mycket på sekundärmaterial. Jag anser dock, vad gäller de tidningar som jag valt, att motiven för dessa tidningar framför allt är att framstå som säkra och tillförlitliga nyhetskällor. Jag har även ofta fått samma information från olika källor, vilket även det styrker trovärdigheten. Med det som motiv skulle tidningarna hamna på det såkallade informationsplanet, och därifrån är det upp till mig att finna verklighetsplanet.

Vad gäller kommissionens egna utredningar (bland annat utfört av Eurobarometer) bör man möjligen vara lite mer skeptisk i och med att det kan finnas ett motiv bakom, och det ligger i unionens intresse, att inte se den såkallade valförlusten, som ett stort nederlag. Det vore att erkänna ett stort misslyckande, vilket aldrig legat i politikernas intresse. Dock tror jag mig med säkerhet kunna säga

att artiklarnas och utredningarnas utsagor blivit styrkta på tillfredsställande sätt, för att kunna genomföra studien, utan att oro mig för slutsatsens trovärdighet. De kvantitativa undersökningar gjorda av Eurobarometer har utförts enligt de regler som följer god kvantitativ forskningssed och de presenterar såväl frågeformulär och tillvägagångssätt i rapporten, vilket gör att man kan kontrollera dess validitet.

4.3 Validitet och reliabilitet

Att materialet som undersöks i forskningsprocessen har både hög validitet och reliabilitet är centralt för att slutsatsen i arbetet ska kunna accepteras. ”God begreppsvaliditet tillsammans med hög reliabilitet /.../ ger god resultatvaliditet” (Esaiasson m.fl., 2004, s. 61), med andra ord har uppsatsen undersökt det den avsåg att undersöka.

Begreppsvaliditet handlar om att de teoretiska definitionerna måste stämma överens med de operationella indikatorerna (Esaiasson m.fl., 2004, s. 62). Nationellt politiskt missnöje är ett exempel på ett teoretiskt begrepp som jag använt mig av i uppsatsen. För att min slutsats ska kunna accepteras måste begreppet definieras för att sedan testas mot de operationella indikatorer som jag använt mig av för att kontrollera om det politiskt missnöje förekommit. Med nationellt politiskt missnöje menar jag i uppsatsen att det i landet i fråga råder en generell känsla av missnöje hos medborgarna mot sina politiska ledare och hur de styr landet. Anledningen till att det är just nationellt missnöje är för att belysa att det inte råder en specifik skepsis mot EU, utan att det är i det egna landet, och mot de nationella ledarna, som missnöjet råder. De operationella indikatorerna som jag använt mig av för att bekräfta detta är de politiska och ekonomiska händelser som präglat landet i fråga det senaste året. Med andra ord skulle man kunna säga att protestmarcher, försämrad ekonomi och låga valdeltaganden är operationella indikatorer på att det råder nationellt politiskt missnöje i landet.

I och med den breda definitionen kan man säga att begreppsvaliditeten är hög i uppsatsen, problemet finns snarast att finnas i reliabiliteten. Reliabiliteten kan sägas vara hög om man inte begått fel vid sina tolkningar av materialet (Esaiasson m.fl., 2004, s. 67). Med andra ord, i denna studie måste man kunna klargöra att nationellt politiskt missnöje faktiskt är sammankopplat med nedröstningen av konstitutionsfördraget, och till vilken grad. Med hjälp av argumentationsanalysen hoppas jag dock komma runt detta problem så att även reliabiliteten kan styrkas med tillräckligt goda argument att fenomenen faktiskt är kopplade till varandra.

Resultatvaliditeten kan sägas vara hög om kriterierna för reliabiliteten och begreppsvaliditeten är uppfyllda och med en hög resultatvaliditet kan man fastslå att uppsatsen har undersökt det som den ska, och förhoppningsvis gett ett svar åt rätt problem.

5 Teori

EU är det största internationella samarbetet mellan stater genom tiderna. Aldrig förut har så många stater gått samman för att inte bara föra en gemensam ekonomisk politik, utan även för att skapa en union som bygger på gemensamma värderingar och mål. Integration mellan stater och mellanstatliga samarbeten är dock inget nytt och det finns många teorier som anser sig förklara varför suveräna stater samarbetar med varandra. Nedan ska jag gå igenom min egen teoretiska utgångspunkt samt de integrationsteorier som idag dominerar forskningen vad gäller integration. Integrationsteorierna är viktiga eftersom de på många sätt kan förklara Frankrikes och Nederländernas position i, och förhållande till, EU-samarbetet. Detta ger i sin tur den grundinformation som behövs för att slutsatsen ska kunna accepteras.

5.1 Teoretisk bakgrund

Att välja vetenskapsteori är att klassificera sig själv, något som kan tyckas mycket lättare sagt än gjort. Lennart Lundquist refererar i *Det vetenskapliga studiet av politik* (1993) till Sten Andersson som ”beskriver positivismen och hermeneutiken såsom ’två diametralt motsatta livsinställningar eller världsåskådningar’” (Lundquist, 1993, s. 41). Logiken bakom uttalandet är odiskutabel och den vetenskapsteoretiska grund man väljer beror säkert till stor del på ens egen personlighet. Dock finner jag det svårt att sälla mig till enbart en av de två olika teorierna. Lika mycket som jag håller med om att forskningen bör vara opartisk, lika mycket håller jag med om att samhällsfenomen kan vara av en ”annan art än naturfenomen” (Lundquist, 1993, s. 42). För egen del anser jag att vetenskapsteoretisk grund bör väljas beroende på forskningsproblemet i fråga.

Vad som egentligen är intressant är hur jag gått tillväga, och hur jag tänkt inför studiens utförande. Den ontologiska bakgrunden i uppsatsen är främst realistisk, även om det inte är utan komplikationer. Jag anser att det finns en verklighet som är objektiv men tror att man som åskådare aldrig kan komma undan problemet att göra verkligheten subjektiv. Med denna epistemologi, att verkligheten ändå beror på åskådaren, hamnar kanske studien främst i någon form av kritisk realism. I relation till denna studie skulle man kunna säga att det finns objektiva svar på varför Nederländerna och Frankrike röstade ner konstitutionsfördraget, men att jag oundvikligen kommit fram till subjektiva svar även om jag strävat efter objektivitet. Så länge jag är medveten om att jag är offer för mig själv, och att min förförståelse alltid frambringar subjektivitet, bör detta dock inte utgöra ett problem. Denna postpositivistiska anda är antagligen den

som kommer närmast vad gäller att klassificera uppsatsens teoretiska bakgrund. Idealet har varit att se problemet helt objektivt, men för postpositivister, och för mig, anses detta inte fullt möjligt (Lundquist, 1993, s. 68).

5.2 Teorier om europeisk integration

Det finns mängder teorier om hur och varför de europeiska staterna integrerades. Idag domineras europeisk integrationsforskning främst av två olika, och motsatta, discipliner (intergovernmentalism och neofunktionalism). Båda med ett antal subskolor med vidareutvecklingar och/eller vridningar av sina grundteorier. Utöver detta bör inte federalism och, till viss mån, institutionalism föringås vid integrationsteoretisk genomgång eftersom de innefattar många idéer om hur mellanstatligt samarbete uppstår och utövas. Det är av vikt att gå igenom dessa teorier i och med att de till stor grad förklarar stater (t.ex. Frankrikes och Nederländernas) inställning till europeisk integration och EU-projektet, men också på grund av att de på olika sätt tar ställning till fördraget om en konstitution för Europa. Även nedröstningen av konstitutionen kan förklaras med hjälp av vissa av dessa teorier. Philippe C. Schmitter beskriver att en god integrationsteori också måste vara en disintegrationsteori (Schmitter, 2004, s. 47). Med andra ord, teorin ska inte bara kunna förklara vad som händer när integration faktiskt sker, utan även vad som händer om och när det inte sker. Nedröstningen av konstitutionen bör ses som ett steg bakåt på integrationsstegen och bör med andra ord kunna förklaras av dessa teorier.

Nedan kommer jag att gå igenom huvudteorierna utan att gå för långt in i deras subdiscipliner, vilket endast fyller syftet att leda bort fokus från uppsatsens huvudtema.

5.2.1 Tidiga integrationsteorier om Europa

Vad som förenar de tidiga integrationsteorierna som ofta tillämpades på Europa är det gemensamma målet, fred. Federalismen, som härstammar från flera hundra år tillbaka i tiden (Burgess, 2004, s. 27), var en av dessa teorier och är på många sätt applicerbar än idag. Särskilt utformandet av en konstitution för Europa är ju trots allt inget annat än ett steg mot ett federalt Europa, även om det inte betyder en europeisk förbundsstat (Burgess, 2004, s. 25). En annan av de teorier som presenterades efter andra världskriget var funktionalismen. Upphovsmannen till funktionalismen var David Mitrany som trodde att krig lättast kunde undvikas om stater var interdependenta av varandra och att de europeiska nationerna skulle bindas ihop av internationella institutioner som kontrollerade de områden där internationellt samarbete ledde till ökad effektivitet (George & Bache, 2001, s. 7). Till skillnad från federalismen, vilken förespråkade att stater skulle bindas ihop genom att underordna nationella regeringar till förmån för en federal överstatlig

auktoritet, trodde Mitrany att detta inte skulle bota den överdrivna och ohälsosamma nationalismen i Europa, vilket enligt honom var grunden för krig. Genom att internationellt koordinera t.ex. tåg och båtar skulle stater tillslut inte kunna bryta mot denna norm samtidigt som politiker och opinionen skulle bli mindre nationalistisk (*ibid.*).

Europeisk federalism sägs härstamma från EUF (European Union of Federalists) som bildades i Italien 1946 med Altiero Spinelli som ledarfigur (*ibid.*). Som grund för organisationen använde de det såkallade Ventotene Manifesto, som Spinelli själv varit med och skrivit 1941 under fångenskap av fascisterna. Manifestet ropade efter en internationell kongress ur vilken en federal konstitution skulle födas. En kongress hölls i Haag 1948 men utgången var inte vad EUF hade tänkt sig. Istället för snabb implementation av federalism bildades istället förgrunden till det Europeiska Rådet (George & Bache, 2001, s. 8). Det skulle ta mycket längre tid än Spinelli hoppats på innan en europeisk konstitution utformades.

Sist av dessa tidiga teorier, och kanske den som idag fortfarande är mest aktuell, är den såkallade funktionella-federalismen. Som en blandning av de två teorier som beskrivits ovan, och med Jean Monnet som upphovsman, strävar funktionell-federalism efter att skapa federalism gradvis, genom upprättandet av ”funktionella länkar”² (Burgess, 2004, s. 36), som funktionalismen förespråkar, mellan de europeiska staterna. Schumandeklarationen, som upprättade EKSG, anses till stor del vara utformad av Monnet, som insåg att en ekonomisk länk mellan bl.a. Tyskland och Frankrike var en av de mest värdefulla länkarna som i framtiden kunde leda till en europeisk federation (George & Bache, 2001, s. 8). Michael Burgess menar att tanken om ett federalt Europa, som följden av en serie upprättanden av funktionella och institutionella samarbeten mellan staterna, är uppenbar redan i Schumandeklarationen (Burgess, 2004, s. 36-37). Ordet konstitution nämns inte i deklarationen, men detta beror på, enligt Burgess, att Monnet visste att Europa ännu inte var redo för det. Vägen till ett federalt Europa med en konstitution var, enligt Monnet, genom att inte adressera konfliktframbringande frågor som kunde få de suveräna staternas nationalism att återigen frodas. Istället skulle länderna sammanlänkas tills Europa till slut blivit federalt, och en konstitution var oundviklig (Burgess, 2004, s. 35). Burgess fortsätter diskussionen med att säga att vi idag i Europa har nått tillräcklig integration, enligt Monnets plan, för en europeisk konstitution. Han menar att européer måste inse, och ta itu med, det faktum att EU idag är federalt, och att en konstitution endast är nästa steg (Burgess, 2004, s. 38).

Huruvida Monnet förutsåg Europas utveckling till det EU vi har idag eller ej är dock omstritt. Även om Monnet upprättade det Höga rådet (föregångaren till dagens kommission) i EKSG så menar många att övriga supranationella institutioner skapades från annat håll (George & Bache, 2001, s. 8). Utöver detta så kritiserar ofta de ovan beskrivda teorierna för sin brist på att teoretiskt förklara integration, vilket kommer visas i nästa avsnitt. Man kan säga att dessa tidiga

² Översatt av författaren till uppsatsen

teorier mer var ideologiskt inriktade och snarare förklarar hur integration *bör* gå till, än varför och hur det faktiskt går till.

5.2.2 Tre välkända integrationsteorier

Precis som namnet antyder härstammar neofunktionalismen från funktionalismen medan intergovernmentalismen är starkt påverkad av realismen. Liberal-intergovernmentalismen utvecklades sedermera utifrån dessa teorier. De båda teori-inriktningarna (neo-funktionalism och intergovernmentalism) har alltså sedan EU:s begynnelse kämpat om vem som bäst förklarar europeisk integration, och det har varit svårt att förutspå en vinnare. Beroende på vilket årtionde och vilken europeisk integrationshändelse man studerar tenderar de olika teorierna att förklara olika fenomen olika bra.

Neofunktionalismen bygger på det antagandet att icke-statliga aktörer är av stor vikt för integration. Till skillnad från realismen ser man inte den suveräna staten som den viktigaste aktören utan lyfter istället fram betydelsen av intresseorganisationer och icke-statliga aktörer. Teorins kärna är att även om staten tar det första steget mot integration, initierar samarbetet, så får samarbetet snart ett eget liv, som staten inte kan kontrollera (George & Bache, 2001, s. 10). Samarbete mellan intresseorganisationer, eller former av transgovernmentalism, kommer alltså efter ett tag driva integrationsprocessen framåt och på så vis sätta press på regeringen i fråga. Denna form av supranationalism ökar sedan integrationen med vad som kallas ”smittoeffekten” (Bengtsson m.fl. 2001, s. 131), spill-over i dess ursprungliga term, vilket kortfattat innebär att samarbete inom ett område ökar chanserna och genomförligheten av samarbete på övriga områden. Schmitter, en av förgrundsfigurerna till neofunktionalismen tillsammans med upphovsmannen Ernst Haas, menar att regeringar tillslut finner sig så pass intrasslade av och i supranationella påtryckningar och/eller transnationella organisationer vilket gör att de överlåter en del av sin makt till de supranationella organisationer de själva varit med om att skapa, för att lätta sin börda. Detta, i sin tur, leder till att medborgare i en viss stat mer och mer börjar se åt de supranationella och/eller transnationella organisationer för att få saker och ting gjorda. Lyckas då dessa organisationer med att motsvara medborgarnas förväntningar, kommer denna ekonomisk-sociala integration även leda till politisk integration genom en smittoeffekt (Schmitter, 2004, s. 46).

Neofunktionalismens anhängare minskade dock kraftigt i slutet av 1960-talet efter en serie händelser som visade på att nationella regeringar och stats- och regeringschefer visade prov på att de fortfarande kontrollerade integrationsprocessens framskridande (George & Bache, 2001, s. 12). Som svar på neofunktionalismens tillkortakommanden lade Stanley Hoffmann fram sin teori vilken grundas på realismens kärna om att stater är autonoma aktörer på den internationella arenan.

Intergovernmentalismen gav svar på framför allt tre av de områden där neofunktionalismen kunde kritiseras. Först och främst menade Hoffmann att europeisk integration inte bara kunde utgå från ett regionalt perspektiv, utan ur ett

globalt, något som blev uppenbart i och med konsekvenserna på 1970-talet. Han poängterade också att staternas suveränitet kvarstod, och att nationella regeringar fortfarande kontrollerade integrationsprocessen. Sist men inte minst deklarerade han att även om stater samarbetade inom funktionella områden, skulle inte smittoeffekten spridas till de politiska områden som rör t.ex. säkerhetspolitik och nationell säkerhet (*ibid.*). Teorin tar dock inte avstånd från att icke-statliga organisationer påverkar regeringar, men menar på att detta sker på lägre nivå i det politiska skiktet. I de politiskt sett största frågorna var regeringar och stater fortfarande beslutsinnehavare. Hoffmanns svar på hur de supranationella organisationer skapats, och deras ökade makt, var alltså att det skedde för att regeringarna ville det.

Även om neofunktionalismen och intergovernmentalismen är huvudteorierna vad gäller europeisk integration så måste liberal-intergovernmentalismen poängteras. Kreatören av teorin är Andrew Moravcsik och namnet till trots är det inte bara en vidareutveckling av intergovernmentalismen, utan man kan se spår av neofunktionalism och det kan även sägas vara sammankopplat med rational-choice institutionalismen (Schimmelfennig, 2004, s. 75). Teorin menar, precis som intergovernmentalismen, att stater är autonoma aktörer på den internationella marknaden. Dock menade Moravcsik att staters beslut måste ses i ljuset av att regeringar spelar vad Robert Putnam beskrev som ett two-level game (förklaras nedan), och insåg att nationell politik tillsammans med internationell politik utgör ett spel, där båda påverkar utgången av ett beslut. Teorins syn på inhemsk politik kan dock likställas med den hos neofunktionalismen, nämligen att regeringars högsta prioritet var att balansera de ekonomiska intressena i det egna landet (George & Bache, 2001, s. 14). Teorin säger följaktligen följande tre saker om europeisk integration: 1. De beslut som fört europeiska stater närmare varandra togs av regeringar, inte supranationella organisationer/institutioner. 2. Besluten reflekterade framför allt gemensamma nationella intressen hos staterna, vilket var balansen av ekonomiska intressen. 3. Utgången av beslut berodde på staternas förhandlingsposition/makt och supranationella institutioner skapas för att kontrollera att alla stater följer beslutet (*ibid.*). Teorin sätter alltså fokus på staten som aktör, men erkänner vikten av inhemska intresseorganisationer mer än intergovernmentalismen och menar att det påverkar den nationella ekonomiska balansen, vilken i sin tur påverkar internationella förhandlingsutgångar.

Som tidigare nämnt finns det fler integrationsteorier än endast de tre ovan beskrivda. Institutionalismen, med sina många subskolor är mycket populär idag (i dess nyare form) men, enligt Schmitter, saknar den samma rejäla teoretiska grund och innehåll som neofunktionalismen och intergovernmentalismen. Han menar att uttrycket ”institutioner är viktiga”³ (Schmitter, 2004, s. 49) mer eller mindre täcker hela teorins innehåll. Det finns dock även teorier som behandlar hur beslut tas på internationell nivå, varav nyinstitutionalismen kan sägas utgöra en viktig roll. De här teorierna är också de av vikt i och med att konstitutionsfördraget är ett resultat av ett så kallat internationellt beslutstagande

³ Översatt av författaren till uppsatsen

(IGC-mötet i Bryssel 2004) och kan stärka förklaringarna till varför konstitutionen röstades ner, precis som integrationsteorierna.

5.2.3 Vem bestämmer i EU?

Under senare år har antalet teorier (det kan dock diskuteras huruvida de är renodlade teorier eller ej, i några av fallen betraktas de mer som grupperingar av poänger och idéer) som försöker förklara hur besluten tas i EU och hur olika influenser kan påverka beslutsfattare ökat kraftigt, särskilt i takt med att EU:s utvecklande fått ny fart det senaste decenniet. Nedan kommer jag att redogöra för några av dessa teorier (nyinstitutionalism, multi layer governance, socialkonstruktivism och two-level games) som kan vara relevanta vid analysen av materialet.

Nyinstitutionalismen bör inte betraktas som en ren teori utan mer som ett instrument för att lyfta fram frågor och menar på att studiet av institutioner kan förklara det mesta inom politiskt beteende, och bör därför studeras noggrant (Lowndes, 2002, s. 107-108). Gemensamt för alla dess subskolor är dock att man fokuserar på regelverk, såväl formella som informella, och att institutioner är en process som inte kan ses som värdeneutral. Med andra ord, institutioner kan agera som autonoma aktörer i den politiska processen och ger politiska fördelar, i och med sin struktur, åt särskilda intressegrupper, vilket förhindrar värdeneutralitet (George & Bache, 2001, s. 21). Några av de subskolor som åtnjuter störst respekt inom vetenskapen är rational-choice- och historisk institutionalism och kommer att gås igenom nedan.

Rational-choice institutionalister menar att institutioner är skapade av aktörer för att lösa ett kollektivt problem. Individerna använder sig sedan av det regelverk, som institutionen är, för att maximera sin nytta och nå sina mål (Lowndes, 2002, s. 96). På detta sätt får institutionen, som även neofunktionalismen predikar, ett s.k. eget liv. Likheter kan även dras till supranationalismen vilken förespråkar att det är skapade institutioner som driver på integrationsprocessen mellan stater (George & Bache, 2001, s. 26).

Historiska institutionalister fokuserar mer på vilken effekt institutioner kan ha på politik över tiden. Man menar att redan tagna beslut kan sitta kvar, genom normer o.s.v., och kan därför vara svåra att förändra i framtiden (Pollack, 2004, s. 139). Logiken bakom detta lyder att när ett beslut tas så stängs ett antal alternativa vägar och man hamnar på en väg som sedan kan vara svår att bryta ifrån. Stephen George och Ian Bache hänvisar till att CAP (Common Agricultural Policy) skulle kunna vara ett exempel på detta, eftersom det, även efter det hade visat sig vara ineffektivt, fortfarande var svårt att ändra (George & Bache, 2001, s. 22).

Multi layer governance (MLG) lägger tonvikten på att auktoritärt beslutsfattande inte bara sker mellan statsöverhuvudena (t.ex. regeringar eller regeringschefer). Politiken formas även transnationalistiskt, transgovernmentalistiskt och supranationalistiskt. Man menar, kortfattat, att det finns multipla politiska arenor vad gäller beslutsfattande (Jachtenfuchs & Kohler-Koch, 2004, s. 103). Man lyfter även fram att nationernas suveränitet minskar i och med

att man mister kontrollen över supranationella institutioner, vilket på så sätt bidrar till att beslutsfattarkompetensen sker på olika nivåer (George & Bache, 2001, s. 25).

Socialkonstruktivismen avser, när det gäller EU:s besluts-och integrationsprocess, mer vara ett komplement, snarare än ett substitut till neofunktionalismen och intergovernmentalismen (Risse, 2004, s. 161). Som namnet antyder påpekar man att politisk kultur, normer och diskurser påverkar även politiskt beteende formar och leder vidare den politiska processen och till stor del även formar politiken (*ibid.*). Perspektivet kan till stor del appliceras på EU där det skapats särskilda normer och politisk kultur, vilka till stor del påverkar den politik som förs.

Robert Putnam publicerade 1988 en artikel i *International Organization* som lanserade teorin om two-level games. Teorin fastställer, kortfattat, att beslutsfattare på hög nivå måste spela ett förhandlingsspel där både press från andra nationer, samt från nationella intressegrupperingar, måste tas hänsyn till. Om beslutet som fattas ogillas av inhemska grupperingar riskerar beslutsfattaren att tappa sin politiska position samtidigt som störningar kring förhandlingarna på den internationella nivån kan skada nationen (ekonomiskt, politiskt o.s.v.) (Putnam, 1988, s. 434). Teorin utvecklar också hur stöd på de olika nivåerna kan ge större eller mindre förhandlingskraft (Putnam, 1988, s. 436). T.ex. vid ett internationellt toppmöte skulle en ledare kunna påstå att han aldrig skulle få nationellt stöd för ett visst förslag, vilket tvingar motparten till omförhandling.

Teorin tar upp behovet av nationell ratificering vid internationella beslut, vilket gör den extra intressant för denna uppsatsen. I resultatdelen kommer jag att visa på hur teorin skulle kunna appliceras på händelserna kring nedröstningen av konstitutionen.

6 EU:s konstitutionella fördrag

Trots att uttrycket *EU:s nya konstitution* används frekvent i denna uppsats, och även ofta används i litteratur inom området, så är termen inkorrekt. Det formella namnet är egentligen ”fördraget om en konstitution för Europa” (Nilsson, 2005, s. 48). Termen är dessutom felaktig även i ett annat avseende då den proklamerar att det skulle handla om en ny konstitution. EU har idag ingen konstitution utan det som styr unionen är istället olika överenskommelser som bestämts i alla de många olika fördrag som medlemsländernas stats- och regeringschefer under årens lopp undertecknat. Det senaste var Nicefördraget år 2001 och tillsammans med de andra fördragen fungerar de idag som EU:s författning. Även EG-domstolens praxis har bidragit till att påverka och forma det som här kan kallas EU:s gamla konstitution, även om det formellt aldrig funnits någon (Melin & Schäder 2001, s. 5). Ett år efter Nicefördraget, som var komplicerat och inte bidrog särskilt mycket till EU:s fortsatta utveckling, höll det europeiska rådet ett toppmöte i Laeken utanför Bryssel, med målet att se över EU:s framtid och klargöra målen och metoderna i unionen (Nilsson, 2005, s. 48). I samband med detta toppmöte tillsattes även det såkallade framtidskonventet, som med representanter och företrädare från alla medlemsländerna år 2003 lämnade in förslaget till en konstitution för EU.

Förslaget undertecknades i Rom 2004, om än i något modifierad form, av samtliga stats- och regeringschefer (*ibid.*). Den kanske största anledningen till införandet av en konstitution var att de många fördrag som idag reglerar EU i så fall kunde samlas i ett enda ”lättöverskådligt och logiskt strukturerat dokument” (Tallberg, 2004, s.211). De förändringar som görs i det konstitutionella fördraget är i sig inte särskilt uppseendeväckande, utan EU kommer att fortsätta fungera ungefär som det har gjort efter Nicefördraget.

6.1 EU-fördragens historia

Som tidigare nämnt saknar EU idag en formell författning och unionen regleras i dagsläget av de olika fördrag och överenskommelser mellan medlemsländerna. De olika fördragen, som alla på sitt sätt bidragit till hur EU är utformat, är dock egentligen onödiga. Meningen med fördragen är att endast det senaste bör räknas och ska ha sammanfattat de tidigare fördragen (McCormick, 2002, s. 87). Ett problem som dock uppstått efter alla de sju olika fördragen, som även kallas IGCs (Intergovernmental Conference) (Tallberg, 2004, s. 40) är att nya frågor och problem dykt upp i och med skapandet av ett nytt fördrag, vilket föranlett behovet av ett nytt framtida toppmöte. De toppmöten som lett till dagens EU har dock alla

på något sätt bidragit med viktiga beslut som gjort EU möjligt. Kol- och stål- gemenskapen

Tabell 6.1: Lista över EU:s fördrag över tiden		
EU:s fördrag	År	Stad
Europeiska kol- och stål gemenskapen (EKSG)	1951	Paris
Romfördraget (EEG)	1957	Rom
Euratom	1957	Rom
Europeiska enhetsakten	1986	Luxemburg
Maastrichtfördraget	1992	Maastricht
Amsterdamfördraget	1997	Amsterdam
Nicefördraget	2001	Nice
Fördraget om en konstitution för Europa	2004	Bryssel

Källor: (Tallberg, 2004, s. 23) & (Bomberg & Stubb 2003, s. 15)

(EKSG) räknas som det första steget till bildandet av EU. EKSG visade sig vara en ekonomisk framgång och sex år senare hölls nästa IGC med syftet att b.l.a. fördjupa det ekonomiska samarbetet mellan länderna. Efter mötet i Rom bildades Europeiska Gemenskapen (EG), som bestod av tre olika fördrag, nämligen EKSG, Europeiska

Ekonomiska Gemenskapen (EEG) och Europeiska atomenergi-gemenskapen (Euratom). Det viktigaste fördraget var EEG som fastslog att en gemensam europeisk marknad skulle bildas på basis av en tullunion (Tallberg, 2004, s. 24).

Det skulle dröja nästan trettio år innan nästa IGC hölls. Efter år av justeringar för att nå EG:s kriterier och 1970-talets lågkonjunktur insåg regerings- och stascheferna att reglerna för samarbetet var tvungna att modifieras för att bibehålla Europas konkurrenskraft gentemot omvärlden. Detta låg till grund för Enhetsakten som bl.a. fastslog att det skulle krävas en kvalificerad majoritet i frågor som rörde den inre marknaden vilket skulle göra en fullständigt fri inre marknad möjlig (Dinan 2003, s. 33). Detta var något som varit svårt tidigare i och med att enhällighet hade krävts för många av besluten före enhetsakten, vilket många gånger satt stopp för den ekonomiskt önskvärda utvecklingen av en tullunion (Tallberg, 2004, s. 27).

Det viktigaste fördraget under senare år är det så kallade Maastrichtfördraget som bildade den Europeiska Unionen. Unionen var strukturerad, och är det än idag, i tre olika pelare som tillsammans bildade EU. Den första pelaren var EG, nu tillsammans med den europeiska monetära samarbetet (EMU) som tagits fram som förslag 1989. Den andra pelaren bestod av punkter för en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och den sista pelaren av EG-domstolen, som bildats tidigare men som nu fick större betydelse, framför allt i frågor om immigrationspolitik och brottslighet (Dinan, 2003, s. 34).

Amsterdamfördraget sågs något som ett misslyckande eftersom det stora målet, att stärka den politiska unionen vid sidan av den ekonomiska, inte riktigt lyckades (McCormick, 2002, s. 79). Dock gjordes det många framsteg och inte minst beslutades det om att Euron skulle bli en gemensam valuta för unionens medlemmar 1999, även om den blev en fysisk valuta först 2002. I och med att

unionen blev större och samarbetet mellan staterna allt djupare insåg man att man var tvungna att se över strukturen för EU:s institutioner i framtiden, vilket ledde till Nicefördraget 2001. Resultatet av detta IGC blev dock även nu en besvikelse då man misslyckades med att tänka i stora banor och istället hängde upp sig på att förhandla fram hur många stolar som skulle finnas i parlamentet etc (McCormick, 2002, s. 82). Målet med fördraget hade varit att en gång för alla fastslå vilka EU:s mål var, vilken relation medlemsländerna skulle ha till varandra och hur unionen på bästa sätt skulle kunna utvecklas. Som tidigare nämnt hölls det alltså ett toppmöte i Laeken året efter för att återigen försöka klargöra EU:s medel och mål. Det Europeiska konventet (framtidskonventet) tillsattes och i slutet av 2003 lämnades ett förslag till en EU konstitution in, som hade just dessa egenskaper.

6.2 EU:s nya konstitution

På vilket sätt förändrar då EU:s nya konstitution saker och ting? Om sanningen ska fram så hade de politiska förändringarna inte varit särskilt stora. ”Till skillnad från exempelvis enhetsakten och Maastrichtfördraget innehåller inte det aktuella fördraget någon större utvidgning av EU:s befogenheter” (http://europa.eu.int/constitution/download/summ_sv.pdf). Poängen med fördraget var, som tidigare nämnt, inte att ändra om i EU:s struktur, utan snarare klargöra unionens mål och medlemsstaternas plikter och rättigheter, samt att göra insynen och den politiska processen mer demokratisk. Nedan kommer jag dock gå igenom de viktigaste förändringarna som konstitutionen dock hade inneburit.

6.2.1 Konstitutionens innebörd

Utöver att tidigare fördrags paragrafer hade samlats i ett enda överskådligt dokument hade även EU:s såkallade tre pelare (EG, gemensamt säkerhets- och utrikespolitiskt samarbete och gemensamt rättsligt och polisiärt samarbete) gått samman under namnet den europeiska unionen, EU (Tallberg, 2004, s. 211). EG skulle genom fördraget alltså upplukas i EU, istället för att som idag betecknas som bara en del av EU. Konstitutionen innehåller även, såsom en riktig författning bör, stadgarna om de grundläggande fri- och rättigheter för medborgarna och medlemsstaterna. De mål och värden som unionen ska arbeta mot och för tydliggörs i fördraget, liksom grundprinciperna för samspelet mellan unionen och medlemsstaterna (http://europa.eu.int/constitution/download/summ_sv.pdf).

6.2.2 Förändringar för institutionerna

Konstitutionen hade egentligen bara inneburit förändringar för tre av de fem viktigaste institutionerna i EU. EG-domstolen hade sett ut och fungerat precis som idag (förutom att de kan döma till fängelse för brott för att strypa den

internationella brottsligheten) och det europeiska rådets enda förändring hade varit att det skulle fått en formell status (Tallberg, 2004, s. 215).

Den nya konstitutionen hade gett kommissionen mer eller mindre ensamrätt till lagstiftningsinitiativ och dess funktion som verkställande organ hade fastställts (http://europa.eu.int/constitution/download/summ_sv.pdf). Kommissionen skulle, fram till 2014, bestå av, som idag, en kommissionär per land men därefter skulle antalet begränsas till två tredjedelar av antalet medlemsländer. Valet till kommissionärsposterna skulle då rotera på ett ”jämnt sätt” (Tallberg, 2004, s. 214). Rotationen skulle fungera enligt det ”system för jämlig rotation” (http://europa.eu.int/constitution/download/summ_sv.pdf) som fastställdes av Nicefördraget⁴. Utöver detta skulle unionen dessutom tilldelas en utrikesminister, vilken då även automatiskt skulle inneha rollen som vice ordförande av kommissionen. Posten är en sammanslagning av positionen som hög representant för de gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och kommissionsledamotsposten som ansvarar för de yttre förbindelserna. Personen skulle vara EU:s ansikte utåt på den internationella arenan och agera på uppdrag av rådet samt under sitt uppdrag som kommissionär vad gäller EU:s yttre förbindelser (*ibid.*).

Europaparlamentets roll kommer att stärkas i och med att medbeslutanderätten kommer att appliceras i 95% av fallen. Med andra ord kommer det vara norm i EU att lagarna måste antas gemensamt mellan rådet och parlamentet (Tallberg, 2004, s. 214). Utöver detta skulle antalet platser i parlamentet begränsas till 750 (i och med valet 2009) och inget land får då mer än 96 platser, och aldrig mindre än 4 platser. Mandaten hade fördelats med degressiv proportionalitet (http://www.eu.int/scadplus/constitution/parliament_sv.htm), vilket betyder att t.ex. Luxemburg har, proportionellt sett till dess befolkning, få många mandat jämfört med t.ex. Tyskland. Parlamentet har ofta ansetts ha för lite makt i EU för att vara den enda direktvalda institutionen. Den nya konstitutionen skulle dock ge parlamentet mer makt att påverka lagstiftningen i EU och styra EU:s politik (Tallberg, 2004, s. 214).

En av de stora frågorna inför godkännandet av konstitutionen var hur kvalificerad majoritet, det beslutsförfarande som i och med konstitutionen skulle blivit norm (*ibid.*), skulle definieras i ministerrådet. Idag klubbas förslag igenom om de har stöd från medlemsstater motsvarande 60% av EU:s befolkning. Den nya konstitutionen föreslår istället att det krävs såkallade ”dubbel majoritet” (http://europa.eu.int/constitution/download/summ_sv.pdf) för att godkänna ett förslag. Detta betyder att både 55% av medlemsstaterna och 65% av hela EU:s befolkning (i form av ministerrepresentation) måste stödja förslaget för att det ska gå igenom. För att förhindra att de tre största länderna, i befolkningsmängd, ska kunna blockera ett beslut föreskrev konstitutionen även att det krävs minst fyra

⁴ Nicefördraget fastställde att medlemsstaterna skulle behandlas fullständigt jämnt vad gäller i vilken ordning och hur länge dess medborgare ska vara kommissionärer. Kommissionen ska samtidigt ha en sådan ”sammansättning att de[n] på ett tillfredsställande sätt speglar samtliga medlemsstaters demografiska och geografiska spännvidd” (http://europa.eu.int/scadplus/constitution/commission_sv.htm, 2005-12-14)

stater för att blockera ett beslut, samt att om 75% av rådsmedlemmarna i en blockerande minoritet önskar, så kan de begära att en omröstning skjuts upp ”i syfte att skapa en bredare samförståndsbas inom rådet” (*ibid.*). Rådets alla möten om lagstiftningar skulle dessutom komma att bli öppna för allmänheten (idag är endast planerade och utvalda diskussioner i rådet öppna), vilket skulle öka insynen i EU (Tallberg, 2004, s. 213).

6.2.3 Förändringar för medlemsstaterna och medborgare

För att de nationella parlamenten i de olika medlemsstaterna ska bli mer involverade i EU:s politik hade de med de nya konstitutionen kommit med tidigt i EU:s lagstiftningsprocess, genom att informeras om nya lagförslag. Parlamenten hade därefter fått yttra sig om de tycker att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen, och om en tredjedel av parlamenten hade ansett det skulle lagförslaget dragits tillbaka (Nilsson, 2005, s. 49).

Konstitutionen skulle inte bara ge staterna rätten att gå in i djupare samarbete med varandra, något som dock skulle kräva att de gjorde de enligt unionens mål, att minst en tredjedel av medlemsstaterna var med i samarbetet och att det var öppet för samtliga medlemmar att gå med (*ibid.*), utan en utträdesklausul skulle dessutom göra det möjligt för en stat att träda ur unionen. Detta är säkerligen möjligt även idag, men inte enligt formella regler (Tallberg, 2004, s. 213-214).

EU:s medborgares rättigheter skulle ha blivit juridiskt bindande och de skulle även kunna påverka EU:s lagstiftning. Med en miljon namnunderskrifter skulle unionens befolkning kunna kräva att en ny lagstiftning träder i kraft. För att ytterligare förbättra lagstiftningsprocessen skulle även intresseorganisationer kunna komma att bli konsulterade i frambringandet av nya lagar (Nilsson, 2005, s. 49). Man får dock inte glömma att när EU:s rättigheter blir juridiskt bindande menas det även att EG-domstolen får rätt att dessutom kräva straff.

6.3 Slutsats

Efter Amsterdamfördraget efterlystes en tydligare linje för EU om dess mål och värderingar, något som Nicefördraget knappast lyckades åstadkomma. Utformandet av den nya konstitutionen måste dock ses som en framgång i detta avseende och EU:s mål och värderingar står klart och tydligt inskrivna i denna författning, som kanske aldrig kommer att träda i kraft. Konstitutionen hade gjort EU öppnare, mer demokratiskt (bl.a. i form av ökad makt för parlamentet) och den tidigare så komplicerade beslutsstrukturen hade förenklats något. Detta betyder inte att EU på något sätt hade blivit den perfekta mellanstatliga unionen om konstitutionen hade godkänts. Det finns stora problem inom EU, både demokratiska och politiska, som inte en författning hade kunnat lösa på långa vägar, men konstitutionen var ett steg i rätt riktning. ”Sammanfattningsvis kan den nya konstitutionen ses som ett försök att åtgärda flera av de demokrati-

legitimitets- och effektivitetsproblem som uppmärksammats under senare år” (Tallberg, 2004, s. 215). Även om Jonas Tallberg uttryck verkar kunna stå för den generella uppfattningen om vad den nya konstitutionen hade inneburit, så kan det diskuteras. Jachtenfuchs och Kohler-Koch beskriver menar att trenden i EU idag är att informalitet och selektivt nätverkande bakom kulisserna ökar, vad gäller beslutsfattandet i unionen. Kommissionens makt som initiativtagare och informationsmedlare är ej att underskatta (Jachtenfuchs & Kohler-Koch, 2004, s. 108-109). Även om kommissionen öppnas upp så betyder inte det att det gedigna arbetet i COREPER kommer hamna i allmänhetens ljus. Lobbying och nätverkande på lägre nivåer kan påverka beslutsfattandet, vilket även anhängare av policy networks-teorierna skulle hålla med om. Dock kan det inte påstås att den nya konstitutionen i sig gör det sämre för EU:s medborgare, eftersom som de politiska beslutstrender som försiggår inte direkt har med fördraget att göra. Frågan om varför man i Nederländerna och Frankrike röstade ner fördraget är alltså fortfarande på sin spets.

Hur det blir med fördraget om en europeisk författning kan endast framtiden utvisa. Kanske kommer det att hållas en ny våg folkomröstningar när regerings- och statscheferna anser att tiden är mogen. Antagligen kommer man att få omförhandla fördraget först, vilket är den vanliga proceduren när inte alla länder godkänner något som måste godkännas, men frågan är till vilken nytta? Det mesta tyder på att det inte är konstitutionen det är fel på, utan något annat.

7 Resultat

Nedan kommer jag gå igenom vad jag har funnit i min undersökning om varför Frankrike och Nederländerna röstade ner konstitutionsfördraget. Ett avsnitt i kaptitlet kommer att belysa ländernas forna EU-optimism eftersom det i allra högsta grad hör till frågan. Hade något annat, mer EU-skeptiskt, land röstat ner konstitutionen, t.ex. Storbritannien, så hade det inte varit lika förvånande, och det hade inte varit tal om samma kris. Jag kommer även i viss mån gå igenom hur valkampanjerna sköttes i respektive land och genom att argumentera för om det borde gjorts mer eller inte, ur ett pro-EU perspektiv, ska jag klargöra för hur viktiga valkampanjerna var.

7.1 Frankrikes och Nederländernas generella EU-optimism

Både Frankrike och Nederländerna var två av de sex första medlemmarna av unionen. I skuggan av andra världskriget var rädslan för framtida krig stor i Europa, inte bara hos ledarna för de europeiska staterna utan också hos folket. Det är ingen slump att de sex första medlemsstaterna alla var antingen ockuperade under eller förlorade kriget (Laffan & Stubb, 2003, s. 71). Bildandet av EKSG kom framför allt genom franskt initiativ men mottogs gladeligen över hela Europa som ett steg i rätt riktning för de europeiska staterna. I Nederländerna hade man, på grund av sitt geografiska läge och tidigare ekonomiska förbindelser med grannländerna, inte mycket val än att gå med i gemenskapen.

Både i Frankrike och Nederländerna kan man säga att befolkningen varit, generellt, mycket positiva till integrationen mellan de europeiska staterna ändå från början. Stödet till EU-projektet har genom åren varit starkt och särskilt i Nederländerna har man varit för att överlämna makt åt supranationella institutioner. Grunden bakom optimismen ser dock olika ut för de båda länderna. Bildandet av en fransk-tysk ekonomisk allians gav Frankrike åter en röst att vara med att påverka i Europa och på många sätt se sig själva som Europas ledande stat. Nederländerna, som ett litet land, men ändå kolonialmakt, har alltid varit ett land beroende av internationella förbindelser, och skräms därav inte av integrationsprocessen.

Det realistiska perspektiv som presenteras ovan är dock kanske inte rätt sätt att komma till frågans kärna. När man talar om historisk generell EU-optimism tenderar de flesta att se på vad som faktiskt hänt och observera hur staterna har agerat historiskt angående EU. Man måste dock komma ihåg att Nederländerna inte har någon stark valtradition och att befolkningen sällan fått chansen att säga

sitt om EU (*Tempus*, 19-25 maj 2005). Överhuvudtaget har inga nationella folkomröstningar hållits de senaste 200 åren (*The Economist*, 2/6 2005). I Frankrike har traditionen varit annorlunda men samtidigt kan dess inrikespolitik historiskt sett anses vara minst sagt fartfylld. Fransmännen kan inte visa upp samma statistik för EU som Nederländerna genom åren. Ett exempel på detta är att valet om att acceptera unionsfördraget 1992 endast vann med 1% marginal. Generellt kan man säga att under åren med Charles De Gaulle och hans dispyter med gemenskapen var EU-positivismen lägre än när Frankrike och Tyskland kom överens i hur den ekonomin skulle utformas (George & Bache, 2001, s. 170). Det bör uppmärksammas att De Gaulle inte till alls lika stor utsträckning förespråkade Tysklands syn på att liberalisera den europeiska marknaden. Antagandet som de flesta verkar göra är att Frankrike och Nederländerna, och folket i de båda staterna (i Frankrike är det svårt att genomföra förändringar utan folkets stöd), överlag varit mycket pro-EU, men att det under senare år växt fram ett politiskt missnöje och misstro mot etablissemanget i de båda länderna, vilket även påverkat medborgarnas syn på EU (*The Economist*, 19/5 2005). Påståendet stöds även av statistik som visar på att, i båda länderna, EU som helhet har förlorat något i anseende de senaste åren, även om de fortfarande, särskilt Nederländerna, ligger högt i förhållande till övriga EU länder (se figur 7.1 och 7.2).

Brigid Laffan och Alexander Stubb menar på att det finns sex olika kategorier som påverkar ett lands förhållande och förtroende för EU: Hur länge de varit medlemmar, storlek, rikedom, statsstruktur, ekonomisk ideologi och landets preferenser vad gäller integration (Laffan & Stubb, 2003, s. 69). De menar att stater som var med från början ofta är i täten vad gäller integrationen vilket kan förklara frankrikes och nederländernas positiva inställning. Frankrike är dessutom ett stort land, vilket stärker ens position, och Nederländerna kan sägas dela den ekonomiska ideologi som idag drivs i unionen.

7.2 2005 – ett färvånansvärt år

De flesta var överens om att 2005 skulle vara ett viktigt år för Europa och unionens framtid, men det var inte många som i årets början misstänkte att det var just Frankrike och Nederländerna man skulle oroa sig över. Det fanns större anledning att i så fall fundera över hur valet i Storbritannien (som i och för sig var daterat till våren 2006), Tjeckien och Polen skulle gå. Det visade sig snart att man inte behövde vänta på Storbritannien som sista land ut med folkomröstning för att se att EU hade lidit ett bakslag.

7.2.1 Ökat missnöje i Frankrike och Nederländerna

Ja-sidan såg stark ut i Frankrike under den tidiga våren. Opinionsundersökningar i februari visade på att 61% skulle rösta ja till den kommande konstitutionsomröstningen (*The Economist*, 10/3 2005). Ett politiskt kaotiskt halvår kom dock att förändra bilden i Frankrike. Protestmarscher och strejkdagar regnade över Frankrike under våren av olika anledningar. En reformerande skollag ledde till våldsamma protester och med hög arbetslöshet, trots 35-timmarsveckan, och låg köpkraft, var Frankrike långt ifrån ett politiskt lugnt land årets första hälft (*ibid.*). I ljuset av den stundande folkomröstningen gjorde Chirac allt för att hålla landet lugnt och sa bland annat till sin skolminister, angående skolreformen, att ”låta gymnasisterna vara i fred” (*Tempus*, 3-9 mars 2005). Som om inte toppen av politiskt missnöje vore nådd så avslöjades det dessutom att Chiracs finansminister bodde i, av skattebetalarna finansierad, en 600 kvadratmeter stor våning i centrala Paris till en kostnad av 14,000 euro i månaden (*ibid.*).

Nederländerna har inte alls skakats av samma politiska oroligheter. Istället har missnöjet långsamt växt fram under senare år och det är svårt att peka på specifika händelser för att beskriva missnöjet. Det har dock sedan 2002, efter den populistiske och anti-immigrationssinnade Pim Fortuyns⁵ intåg på den politiska arenan, funnits en allmän vilja att utmana etablissemangen (*The Economist*, 19/5 2005). På frågan om hur man i Nederländerna tycker att demokratin i EU fungerar (frågorna ställdes mellan maj och juni 2005) svarar endast 41% att nöjda med dagens situation (Eurobarometer 63, s.23, september 2005). Detta resultat är näst sämst i hela EU och endast Storbritannien uppvisar ett lägre förtroende för demokratin i EU. I Frankrike är 42% nöjda och även detta är bland de 5 lägsta resultaten i EU (*ibid.*). Överlag är dock holländarna fortfarande positiva till EU och är ett av de få länderna där andelen som tycker att det är bra att vara medlem i EU har ökat mellan 2004-2005 har ökat (från 75-77%) (*Eurobarometer* 63, s 95, september 2005).

Missnöjet i Nederländerna är alltså inte mot EU som helhet och frågan om varför de röstar ner en konstitution till en union som 77% av befolkningen stöder kan inte besvaras genom varken nationella händelser eller deras inställning till EU som helhet. I Frankrike har stödet sjunkit med 5% (56-51%) under samma period, på samma fråga (*ibid.*), dock kan detta, som förklaras nedan, bero på nationella faktorer.

7.2.2 Ja-sidornas valkampanjer

I Frankrike hade ja-sidan av kampanjen i början av året en stor ledning till sin favör, som tidigare nämnts. Men ungefär sex veckor innan valet spred sig en stor oro bland ja-kampanjens frontfigurer när opinionsmätningar visade att nej-sidan

⁵ Pim Fortuyn mördades sedan i maj 2002.

ledde med ett 53%-igt stöd (*The Economist*, 14/4 2005). För att vända opinionen gav sig Chirac in i valkampanjen, väl medveten om vilka konsekvenser det kunde få⁶. Risken bestod i att folkomröstningen om konstitutionen skulle förlora fokus och istället komma att bli en folkomröstning, i väljarnas tycke, om Chiracs presidentskap (*Tempus*, 14-20/4 2005). Med Chirac involverad i kampanjen poängterade han vid flera tillfällen att konstitutionen var viktigt eftersom endast ett enat Europa kunde ta upp kampen med USA:s makt och Kinas ökande inflytande (*The Economist*, 26/5 2005). Argumenten om att Frankrike och Europa skulle bli starkare i och med konstitutionen, tillsammans med hot om hur frankrikes position på den internationella arenan drastiskt skulle minska vid ett nej, tycktes vara ja-sidans starkaste argument. Alla röstberättigade i landet fick var sin kopia av den 191 sidor långa franska versionen av konstitutionsfördraget och över nio miljoner människor såg Laurent Fabius tv-framträdande (vänsterpolitiker som är emot konstitutionen) om författningen (*ibid.*). Man kan alltså inte påstå att folket saknade information i Frankrike, snarare tvärtom. Dock kvarstår frågan om de faktiskt, när det kom till kritan, röstade om konstitutionen eller ej.

I Nederländerna, liksom i Frankrike, växte det upp en oro hos ja-sidans inför valet. Efter insikten om att nederländarna till viss mån var rädda för att förlora sin nationella identitet råddes därför kampanjledare om att påminna folket om att nationalsång, flagga och kungafamilj fortfarande skulle finnas kvar även med en europeisk författning (*Tempus*, 19-25/5 2005). Även näringslivet stod bakom konstitutionen och underströk att den nya konstitutionen skulle förenkla beslutsprocessen i EU, och att Nederländerna, som främst exporterar till andra EU-länder, därav skulle gynnas ekonomiskt via konstitutionen (*ibid.*). Liksom i Frankrike, använde sig ja-sidan, åtminstone till en början, av skrämselfaktik i sin kampanj. Hot om att Nederländerna skulle bli isolerat i Europa utan konstitutionen, och att konstitutionen, i integrationsteoretisk anda, är det slutliga steget för att förhindra ytterliga krig lämnades dock i slutet av kampanjen. Istället skiftades fokus, och mening, radikalt och man försökte istället framhålla konstitutionen som ”ett blygsamt dokument” (*Tempus*, 26/5-1/6 2005) som inte skulle förändra särskilt mycket för Nederländerna. Medborgarna ansåg sig dock inte i samma utsträckning fått tillräckligt mycket information, och veta vad konstitutionen innebar, som fransmännen. Endast 41% tyckte att de hade tillräcklig information för att ta ett beslut i valet innan de röstade (Eurobarometer, juni 2005 a).

Både i Frankrike och Nederländerna, måste man konstatera, att ja-sidorna misslyckades stort i sina kampanjer. Inom loppet av ett halvår sjönk stödet för konstitutionen från en betryggande ledning till att vända till nej-sidans favör och konstitutionen röstades ner. Om ja-sidorna angrep frågan felaktigt eller ej går jag inte in på, men oavsett så angrep de med största sannolikhet inte frågan *rätt*.

⁶ Chirac har hörts säga: ”Vi får inte glömma bort att fransmännen inte kommer svara på den ställda frågan när de folkomröstas” (*Tempus*, 3-9/3 2005).

7.2.3 Nej-sidornas valkampanjer

Nej-sidornas kampanjer i de båda länderna använde sig av vitt skilda argument för att vinna röster. Medan man i Frankrike varnade för att ultraliberal ekonomisk politik styrde unionen, så varnade de nederländska kampanjledarna för att Nederländerna riskerar att endast bli en liten provins i en europeisk superstat i och med konstitutionen (*The Economist*, 19/5 2005).

En av anledningarna till att varningen för ultraliberalism gick så väl hem för nej-sidan kan sägas vara att den holländske f.d. EU-kommissionären Frits Bolkestein kom till Paris i ett försök att försvara det s.k. tjänstedirektivet som väckt mycket motstånd i Frankrike. Bolkestein ”har i Frankrike kommit att symbolisera allt det som fransmännen kopplar ihop med ett alltför liberaliserat Europa” (*Tempus*, 14-20/4 2005). Tjänstedirektivet drogs sedan tillbaka och försvagades för att inte uppröra de franska väljarna mer än nödvändigt (*ibid.*). Med två politiker (Chirac och Bolkestein), båda i Frankrike allmänt kritiserade vid tidpunkten, fick nej-sidan direkt en fördel mot ja-sidan.

Nej-sidan i Frankrike var dessutom svår för ja-sidan att bemöta. Med en blandning av partier och ledare från den extrema högern och revolutionära kommunister och trotskyister samt utbrytare, i alla fall i konstitutionsfrågan, från socialist partiet, fanns det ingen samlad front för ja-sidan att bemöta (*The Economist*, 14/4 2005). Nej-sidan, utan en enad front, men enade om att konstitutionen skulle liberalisera EU ytterligare, vann dock stöd. I Frankrike betydde ett ja till konstitutionen för många samma sak som att riskera inhemska jobb, anställningsrättigheter och sociala bidrag samt att rösta ja till EU:s utvidgning (*The Economist*, 27/5 2005). Nej-sidan kunde alltså använda sig av den oro som redan fanns hos fransmännen angående EU:s utveckling. Rädslan för att ”den polske rörmokaren” (*Tempus*, 14-20/4 2005) skulle ta nationella jobb och att frankrikes inflytande har minskat i EU, hjälpte nej-sidan inför valet.

I Nederländerna kunde nej-sidan också spela på det växande skepsisen mot EU:s utveckling. Genom att understryka risken att landet skulle köras över av större nationer, särskilt om Turkiet skulle bli medlem, tog de många av rösterna till sig. Nederländerna är dessutom det land som netto per capita betalar in mest pengar till EU, utan att vara i närheten av det rikaste landet, vilket tillsammans med ett missnöje med effekterna av införandet av euron kan sägas förklara det växande missnöjet (*The Economist*, 27/5 2005).

Som om detta inte vore nog så gäller en allmän konsensus om att nederländerna, som för första gången i modern tid nu fick rösta i ett nationellt val, nu skulle ta chansen att knäppa både sin politiska elit och EU på näsan. 85% av parlamentarikerna och inom facken och arbetsgivare, samt de flesta större tidningar stod bakom ett ja till konstitutionen (*Tempus*, 26/5-1/6 2005), men folkets stöd var svårflirtat. Att visa sitt missnöje mot EU består främst i att Nederländerna är ett av de länder som faktiskt kämpat hårt med att följa reglerna för budgetunderskottet, medan Tyskland och Frankrike inte kan sägas ha gjort samma sak (*Tempus*, 27/1-2/2 2005). Nej-sidan hade alltså även i Nederländerna ett slags fördel gentemot ja-sidan i att man kunde spela på folkets missnöje mot EU, i särskilda frågor som inte var direkt relaterade till konstitutionen.

7.2.4 Generellt om valkampanjerna

I båda fallen lyckades nej-sidan att vända bort blicken från sakfrågorna i konstitutionen och istället få väljarna att fokusera på EU i ett större sammanhang. Konstitutionen har inget med Turkiets möjliga medlemskap att göra, ändå var det av vikt för väljarna. Detsamma gäller den liberala ekonomiska politiken inom EU som fransmännen motsatte sig. Den existerar redan idag och borde inte vara aktuell för valet. Att EG-domstolen får mer makt, genom att de nationella domstolarna överlåter makt, att vetorätten upphör inom frågor om internationell brottslighet asyl och immigration och istället ersätts av metoden för kvalificerad majoritet (*Tempus*, 2-8/6 2005), är alla sakfrågor som man kunde vänta att nej-sidorna skulle använda sig av, men de har istället spelat en blygsam roll i kampanjerna. Fokus för nej-sidorna kan alltså sägas ha legat på att styra debatten ifrån sakfrågorna och istället koncentrera väljarna på vad de är missnöjda med i EU. Man kan dock argumentera om detta stämmer vad gäller Frankrike, där 66% ansåg sig ha tillräcklig information om fördraget innan valet (Eurobarometer, juni 2005 b). Detta indikerar ju onekligen på att de visste vad de röstade om. Dock kan det diskuteras om detta stämmer eller inte. I samma undersökning understryks vikten av valkampanjen och sju av tio menar att de bestämt hur de skulle rösta under kampanjens gång. Risken av att de blivit påverkade av kampanjerna, som inte fokuserade strikt på konstitutionen, är alltså stor, även om inflytandet av kampanjerna skett omedvetet eller inte.

7.3 Statistiska undersökningar

I avsnittet nedan kommer jag redogöra för de undersökningar som gjorts av Eurobarometer dagarna efter valen i både Nederländerna och Frankrike och som även jag hänvisat till tidigare i uppsatsen. Studierna är kvantitativa med bra innehåll men saknar reflektion och analys av uppgifterna vilket jag kommer att utföra. Jag kommer dock fokusera på enskilda delar av studierna eftersom inte alla undersökningar kan sägas vara av vikt för denna uppsatsen (t.ex. vad de tillfrågade tror kommer hända med EU efter valet). All statistik kommer från *The European Constitution: Post-referendum survey in France* och *The European Constitution: post-referendum survey in The Netherlands* vilka gjordes av Eurobarometer dagarna efter respektive val och publicerades i juni 2005. Tabellerna nedan består av statistik hämtat från *olika* tabeller och diagram i Eurobarometers rapport. Tabellerna skapades för att underlätta pedagogiken i texten. Valet Frankrike hölls den 29:e maj 2005 och i Nederländerna tre dagar efter, den 1:a juni 2005.

7.3.1 Generellt om folkomröstningarna

Både Frankrike och Nederländerna hade ett mycket högt valdeltagande. 69,3% röstade i Frankrike och i Nederländerna var motsvarande siffra 62,8%. Konstitutionen röstades ner i Frankrike med en majoritet på 54,7% och i Nederländerna med 61,6%. Det höga valdeltagandet indikerar att frågan var av stor vikt för medborgarna i båda länderna. I Nederländerna är det möjligen också en effekt av att det är det första nationella valet i modern tid. I Frankrike har man inte kommit upp i så högt valdeltagande sedan, i europaval, sedan omröstningen av Maastrichtfördraget 1992 (siffran var då 69,7%).

Även om entusiasmen för valet bevisligen varit stor, och valdeltagandet osedvanligt högt, kan det ändå vara värt att se varför de som inte röstade, inte röstade på valdagen (se tabell 7.3). I både länderna var det en stor andel som ansåg sig ha viktigare saker att göra än att rösta. I Nederländerna toppas dock statistiken av att många ansåg sig ha för lite information för att kunna rösta, vilket även ligger högt i frankrikes lista. Även om detta bara gäller 30-40% av befolkningen i länderna så är det ändå värt att notera att orsaker som information ändå kan påverka ett val av så stor vikt för Europa. I och med att EU är skapat av ledarna för de olika medlemsstaterna, och det är av högsta vikt för dem att föra integrationsprocessen vidare, kan man tycka det är konstigt att så många ändå inte har fått tillräckligt med information. Visserligen måste medborgare och politiker mötas på halva vägen, men det är värt en notis.

I Frankrike var det 27% av de som inte röstade som avstod med avsikten att straffa, eller visa sitt missnöje mot regeringen och/eller presidenten (observera att siffran dock inte står för den fjärde främsta orsaken, som tabellen felaktigt kan påvisa). Detta stödjer påståendet om att nationellt politiskt missnöje hos medborgare kan ha betydelse även i internationella sammanhang.

En annan aspekt som är viktig att lyfta fram är att majoriteten av nederländerna som röstade nej (jämför med 28% i Frankrike) ansåg att de inte hade fått tillräckligt med information om konstitutionen innan valet (se tabell 7.4). Valkampanjen började senare i Nederländerna vilket kan förklara att många ansåg sig veta för lite. Men varför röstar man då nej? Sylvie Goulard menar att många inte förstår texten i konstitutionen samtidigt som de inte litar på politikerna som förklarar den för dem, att rösta nej blir då det säkra alternativet jämfört med att inte veta vad man röstar ja till (*The Economist*, 26/5 2005). Statistiken visar också att valkampanjerna har varit viktiga inför valet, inte minst i Frankrike där sju av tio bestämde sig för hur de skulle rösta under kampanjens gång. I Nederländerna bestämde sig en större andel sent i kampanjen (de sista veckorna) vilket bekräftas genom att 67% tyckte att debatten började för sent.

7.3.2 Anledningar till resultaten

De viktigaste anledningarna för de som röstade ja, i båda länderna, var att de ville värna om att stärka den europeiska identiteten och att fullfölja påbörjandet av integrationen av Europa (Tabell 7.5). Det är inte särskilt förvånande eftersom den

generella synen på EU fortfarande är mycket stark hos medborgarna, att de som röstade ja skulle motsäga sig detta verkar orimligt. Dessa svar stödjer dessutom konstitutionen i sig i och med att ett Europa med gemensam författning är en mer gemensam union än den vi har idag, åtminstone på pappret. Näst efter på listan följer svar som inte direkt stödjer konstitutionen. 12% respektive 13% i Frankrike och Nederländerna röstade ja för att stärka den egna nationens roll i unionen och världen, något som konstitutionen egentligen inte innebär. Dock kan man avspegla en viss tendens om att Chiracs valspråk att göra Europa konkurrenskraftigt mot USA har gått hem hos några väljare. Totalt 23% av de som röstade ja i Frankrike gjorde det antingen för att stärka nationens roll eller för att stärka EU:s position gentemot USA.

De franska nej-röstarna hade som främsta anledning att den franska inhemska situationen skulle förvärras, i termer av arbetstillfällen samt att konstitutionen skulle förvärra den ekonomiska och sociala situationen i landet (tabell 7.6). Anledningen är egentligen densamma som innehar tredjeplatsen på listan, nämligen att konstitutionen är, ekonomiskt, för liberal. Man menar att gränserna skulle öppnas upp, som tidigare nämnts och att franska bolag antingen flyttar eller anställer billigare arbetskraft. Även de nederländska nej-röstarna verkar ha antagit nej-kampanjens huvudbudskap om att landet kommer få mindre att säga till om i EU i framtiden.

Det måste sägas att ingen av de anledningar som nej-röstarna i något av länderna säger ha avgjort hur de skulle rösta, är direkt kopplade till konstitutionen. Bristen på information, och att i så fall ta det säkra före det osäkra, kan tyckas vara logiskt, men varken nationell suveränitet, ekonomisk och/eller social situation i landet och särskilt inte som en protest mot regeringen/presidenten, är relaterade till konstitutionsfördraget. Den liberala ekonomiska politik som fransmännen oroar sig över är en kamp som sägs pågå idag mellan bl.a. Storbritannien och Frankrike, men författningen innehåller inga ändringar om ekonomisk politik. Det är snarare rädslan för att ytterligare integration kan komma att leda till en mer liberal ekonomisk politik som avspeglas. Bristen på information som en av de viktigaste anledningarna för nederländare hör också ihop med att 71% (65% totalt, med ja-röstande inräknade) av dem tror att ett nej skulle innebära en omförhandling av fördraget som skulle vara mer social, och bättre för Nederländerna. Observerbart är också att hela 18% av de som röstade nej i Frankrike gjorde det bland annat för att visa sitt missnöje mot Chirac och/eller regeringen vilket, återigen, direkt visar hur nationellt politiskt missnöje påverkar även internationell politik.

Tabell 7.7 visar upp en skrämmande likhet mellan de båda länderna i termer av vilka de viktigaste faktorerna var inför valet. Statistiken är dock förbryllande i och med att 32% respektive 31% i Frankrike och Nederländerna menade på att det var deras syn på EU som helhet som definitivt avgjorde åt vilket håll de skulle rösta. I ljuset av att båda nationerna röstade nej, och att 82% i Nederländerna och 88% i Frankrike anser medlemskapet i EU är bra borde synen på EU som helhet varit den avgörande faktorn. Siffrorna skulle kunna bero på att de som faktiskt röstade ja till konstitutionen gjorde det till stor del just p.g.a. sin syn på EU, medan de som röstade nej till större del fokuserade på den inhemska ekonomiska

och sociala situationen. Endast 18% av de tillfrågade menade att konstitutionen i sig själv var den avgörande faktorn till hur de skulle lägga sin röst. Precis som befarats i valkampanjerna kan man alltså dra slutsatsen att valet om den europeiska konstitutionen kom att handla om mycket annat än bara just konstitutionen. Att ungefär en tiondel av väljarna i länderna dessutom, för det måste antas att de röstade nej, hade som främsta anledning att de var missnöjda med ledarna för ja-kampanjen, indikerar också detta.

Statistiken visar tydliga tecken på att utfallen i valen var starkt märkta av nationell politik och mindre fokuserade på sakfrågor om författningen. Många var präglade av sin syn på EU som helhet när de bestämde sig för hur de skulle rösta, men det är möjligt att man i de fallen var mer oroad över EU:s planer på att ta in nya medlemmar. Den genomgående positiva inställningen till EU vittnar om detta. Man tycker, generellt sätt, inte att det är något fel på EU idag, det är det framtida EU som oroar.

7.4 Teoretisk analys av omröstningarnas resultat

För att återgå till Schmitters ord om att en integrationsteori också måste kunna förklara när integration inte sker (Schmitter, 2004, s. 47) kommer jag nedan att försöka förklara resultaten i folkomröstningarna utifrån integrationsteorier. Problemet med detta tillvägagångssätt är dock att ingen av teorierna som beskrivits ovan tar någon egentlig hänsyn till att även medborgare direkt kan påverka integrationsprocessen. Man kan då mena på att EU inte formats av dess medborgare, utan dess politiska elit. Idag är dock situationen annorlunda. EU måste idag använda sig av folkomröstningar för att inte förlora sin politiska legitimitet (Burgess, 2004, s. 41). Vad som dock kan analyseras med hjälp av integrationsteorierna är stegen innan folkomröstningarna. Besluten om att ha val överhuvudtaget och ledarnas beslut i valkampanjen kan analyseras, framför allt, med hjälp av de teorier som rör beslutsfattande. Nedan kommer jag att redogöra för hur två av dessa teorier kan hjälpa till att förklara utfallen i omröstningarna, även om teorierna fått ändras så att de anpassar situationen i fråga.

7.4.1 Two-level games

Putnams teori handlar, som tidigare nämnt, om att en ledare i en beslutssituation är pressad både på den internationella och den nationella nivån. Om vi antar att den nationella pressen inte kommer från intresseorganisationer och andra politiker, utan medborgarna som helhet, kan vi applicera teorin på konstitutionsvalet. Även om, låt säga Chirac och Balkenende, har press på sig från intresseorganisationer etc så förespråkar resultaten att det är den generella misstron mot etablissemangen som i den s.k. fienden i detta fallet.

Chirac (alternativt Balkenende) har då press på sig, internationellt (nivå I), att Frankrike ska ratificera konstitutionsfördraget, samtidigt som den nationella

pressen (nivå II) är precis tvärtom. Vad som har hänt är att ett beslut har fattats på nivå I (stats- och regeringschefer skrev under konstitutionsfördraget) och måste nu beslutet att ratificeras på nivå II (av folket). Om beslutet inte går att ratificera på nivå II, måste diskussionen tas upp igen på nivå I för att omförhandlas (Putnam, 1988, s. 437). Om detta kommer att ske med konstitutionen är idag fortfarande oklart, men enligt Putnam så måste båda nivåerna acceptera ett förslag för att det ska kunna gå igenom, vilket gör processen till ett vågspel.

Putnam identifierar även vad han kallar win-sets. Ett win-set på nivå II är, i detta fallet, alla de möjliga utformningar av konstitutionen som skulle accepteras av medborgarna i Frankrike och Nederländerna. Samtidigt finns det ett win-set på nivå I också, som då skulle vara alla de utformningar av konstitutionsfördraget som kan accepteras av samtliga stats- och regeringschefer. Poängen med detta är att de både win-sets måste överlappa varandra för att ett avtal ska kunna slutas, eller för att konstitutionen ska ratificeras av Frankrike och Nederländerna. Putnam beskriver teorin mer i detalj men det är inte nödvändigt att gå djupare in i det här. Teorin förklarar vad som har hänt med att en mycket bred win-set på nivå I inte har lyckats överlappa med en kanske tunn win-set på nivå II och därav måste förslaget omförhandlas på antingen nivå II eller nivå I. Som sagt, hur det blir med konstitutionen och på vilken nivå ett win-set måste ändras återstår att se, men för att undvika spekulationer går jag inte djupare in på det här.

7.4.2 Multi-layer governance teorin och konstitutionen

Förespråkandet av att beslutsfattande i organisationer, i vårt fall union, sker på många olika nivåer kan också, om än kanske inte med samma träffsäkerhet, appliceras på konstitutionsfördraget. Teorin fastslår att staters suveränitet minskar vid skapandet av supranationella institutioner eftersom de blir svåra att kontrollera och att detta i sin tur gör beslutsfattande på olika nivåer oundvikligt.

Vad som är intressant med denna teorin i vårt fall är att beslutsfattandet nu, i flera europeiska stater, har gått från den absoluta toppnivån ner till folket igen. På ett sätt kan detta ses som en konsekvens av förlorad kontroll av supranationella institutioner. Tonvikten måste då läggas vid att EU och dess institutioner har fått så mycket eget liv och makt att EU beskylls för att vara byggt på ett demokratiskt underskott. Som en reaktion på detta anser därför många länder att de varit tvungna att hålla folkomröstning i frågan om konstitutionen. Detta svarar naturligtvis inte direkt på frågan om varför Frankrike och Nederländerna röstade ner konstitutionsfördraget, men det belyser det faktum att staterna faktiskt folkomröstade om saken. Som en konsekvens av detta röstades fördraget ner, och teorin kan hjälpa oss förstå varför vi idag i demokratier röstar även i något som inte vanliga medborgare haft särskilt stor del i att bygga.

8 Slutsats

Framtiden för fördraget om en konstitution för Europa är idag oviss. En tänkbar utveckling är att medlemsstaterna får skriva om fördraget så att det på nytt kan tas upp för ratificering. En annan är att man bestämmer sig för att inte skriva om fördraget och istället försöka få det ratificerat av så många stater som möjligt, innan det tillslut omprövas i Frankrike och Nederländerna. Man måste komma ihåg att fördraget redan nu är noggrant utvecklat och att mängder kompromisser redan ligger bakom det. Att omförhandla en konstitution är något tar år, snarare än månader att göra.

I uppsatsen har jag försökt argumentera för och lyfta fram att det inte var konstitutionen i sig som röstades ner i Frankrike och Nederländerna. Det första grundläggande antagandet som gjorde uppsatsen möjlig, var det faktum att de båda staterna alltid varit, och fortfarande är, väldigt positiva till EU-projektet som helhet. De senaste åren har det dock växt fram en viss skepsis gentemot unionens framtid och utveckling, dock, och detta är viktigt att understryka, utan att man för den delen varit skeptisk mot unionen. I båda länderna har en känsla av att unionen är på väg åt fel håll därför kulminerat under 2005 vilket ledde till att man röstade ner en konstitution som egentligen inte berör folkets oro. Visst kan man hävda att en konstitution är ett enormt federalistiskt drag vilket oroar nederländerna, men det är viktigt att poängtera att konstitutionsfördraget inte förespråkar ett Europas förenta stater.

För att belysa detta har jag gått igenom vilka skillnader konstitutionen skulle innebära för medlemsstaterna. Faktumet är att det finns skillnader som är av vikt i konstitutionen. Dock så har varken fransmännen eller nederländerna lyft fram dessa skillnader som orsaker till varför de röstade nej och resultaten kan därför inte sägas vara direkt sammankopplade till vad konstitutionen egentligen innebär. Trots att konstitutionen förenklar, förkortar, ökar demokratin och kanske framför allt är ett måste för unionen ska kunna växa, så innebär den fortfarande att medlemsstaterna måste överlåta än mer makt åt unionen, i och med att vetorätten upphör i t.ex. straffrättsliga ärenden (*Tempus*, 12-18/5 2005). Man kan dock fråga sig till vilken grad detta skulle påverka den vanliga medborgaren i EU. Antagligen inte märkbart. Att vetorätten försvinner beror med största sannolikhet på att man vill effektivisera unionen, och att det med ytterligare fem nya medlemsländer skulle vara mycket svårt att besluta något med den kvarvarande vetorätten.

Statistiken som har presenterats har, precis som de övriga resultaten, pekat på att det inte var själva konstitutionen som röstades ner. Istället var det faktorer som nationellt politiskt missnöje hos medborgarna, rädslan för EU:s framtida utveckling (för utvecklingar som *inte* understryks av konstitutionsfördraget) och bristande information, till viss del, som fällde avgörandet.

De teorier som använts förklarar alla olika delar av EU:s utveckling, fram till idag, olika väl beroende på vad som analyseras. Vad som kanske saknas teoretiskt, och som kan vara ett uppslag till framtida forskning är det fenomen som vi nu upplevt, att EU har ett behov att stärka sin politiska legitimitet genom att folkomrösta och vilken effekt det får i en union som framför allt skapats och formats av eliten och supranationella institutioner.

Slutsatsen i uppsatsen är föga förvånande. Det som generellt skrivits angående att Frankrike och Nederländerna röstade ner konstitutionen tenderar dock att fokusera för mycket på en variabel. Jag har försökt visa på att flera saker ligger bakom resultaten i folkomröstningarna. Med hjälp av ett teoretiskt ramverk har jag kommit att förstå att allt som sker inom unionen idag även måste vägas mot alla de tidigare beslut som tagits angående unionen. Med hjälp av statistik har jag dessutom visat att den nya skepsisen angående EU snarare är en oro över framtiden, och att den generella EU-optimismen lever kvar i länderna.

Sist men inte minst så bevisar uppsatsen, genom den argumentation som genomgående förts, att man i Frankrike och Nederländerna inte röstade ner fördraget om en konstitution för Europa, när man röstade ner fördraget om en konstitution för Europa.

9 Källförteckning

Litteratur:

Bengtsson, Rikard., Ericson, Magnus., Hall, Martin., Kronsell, Annica., 2001. *Perspektiv på världspolitik*. Lund: Studentlitteratur

Bomberg, Elizabeth., Stubb, Alexander., 2003. *The European Union: How Does it Work?*. New York: Oxford University Press Inc.

- Bomberg, Elizabeth., Chapter 1, Stubb, Alexander. *Introduction*
- Dinan, Desmond. Chapter 2, *How Did We Get Here?*
- Laffan, Brigid., Stubb, Alexander. Chapter 4, *Member States*

Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson, Henrik., Wängnerud, Lena. 2004, *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Elanders Gotab AB

George, Stephen., Bache, Ian. 2001, *Politics in the European Union*. Oxford New York: Oxford University Press Inc.

Laffan, Brigid., O'Donnel, Rory., Smith, Michael. 2000, *Europes Experimental Union – Rethinking Integration*. London: Routledge

Lundquist, Lennart. 1993, *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur

Marsh, David., Stoker, Gerry. 2002, *Theory and Methods in Political Science. 2nd edition*, New York: Palgrave MacMillan

- Read, Melvyn., Marsh, David. Chapter 11, *Combining Qualitative and Quantitative Methods*
- Lowndes, Vivien., Chapter 4, *Institutionalism*

McCormick, John., 2002, *Understanding the European Union – A concise introduction, 2nd ed.*, New York: Palgrave

Melin, Mats., Schäder, Göran. 2001, *EU:s konstitution – Maktfördelningen mellan den europeiska unionen, medlemsstaterna och medborgarna, 5:e upplagan*, Stockholm: Elanders Gotab AB

Nilsson, Ylva. 2005, *Europa 2005 – EU och konstitutionen*. Stockholm: Federativ Tryckeri AB

Saeter, Martin. 1998, *Comprehensive Neofunctionalism – Bridging Realism and Liberalism in the Study of European Integration*. (Unknown Location): Norwegian Institute of International Affairs

Sweet, Alec, Stone., Sandholtz, Wayne., Fligstein, Neil. 2001, *The institutionalization of Europe*, New York: Oxford University Press Inc.

Tallberg, Jonas. 2004, *EU:s politiska system 2:a uppl.* Lund: Studentlitteratur

Wiener, Antje., Diez, Thomas., 2004, *European Integration Theory*. New York: Oxford University Press Inc.

- Burgess, Michael. Chapter 2, *Federalism*
- Schmitter, Philippe, C. Chapter 3, *Neo-neofunctionalism*
- Schimmelfennig, Frank. Chapter 4, *Liberal intergovernmentalism*
- Jachtenfuchs, Markus. Kohler-Koch, Beate., Chapter 5, *Governance and institutional development*
- Pollack, Mark, A. Chapter 7, *The New Institutionalisms and European Integration*
- Risse, Thomas. Chapter 8, *Social Constructivism and European Integration*

Tidskrifter/ artiklar:

Putnam, Robert, D. 1988, *Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games*. *International Organization*, vol 42, No.3., s. 427-460.

Tempus:

- *Dags att håva in vinsten*, No. 3, 20-26/1 2005
- Bowley, Graham. *Sista etappen är den svåraste*, No. 4, 27/1-2/2 2005
- McLean, Renwick. *Spanien är EU:s bästa vän*, No 7, 17-23/22005
- McLean, Renwick. *Spanjorerna röstade ja*, No 8, 24/2-2/3 2005
- Leick, Roman. *Folket har makten*. No 9, 3-9/3 2005
- Bowley, Graham. *Entusiasmen svalnar*. No 13, 31/3-6/4 2005
- *Blair och Chirac är som hund och katt*. No 14, 7-13/4 2005
- Thornhill, John. *"Frankenstein" söker omvända fransmännen*, No 15, 14-20/4 2005
- *Processen går vidare*. No 18, 4-11/5 2005
- Meyer, Christoph. *Om man nu måste folkomrösta...* No 19, 12-18/5 2005
- Svensson, Sven. *Nejsidans önskedröm är socialdemokraternas skräckscenario*. No 19, 12-18/5 2005

- Laitner, Sarah. *Holländarna tycker inte som sina ledare*. No 20, 19-25/5 2005
- *Sanningens minut närmar sig*. No 21, 26/5-1/6 2005
- Sciolino, Elaine. *Non!*. No 22, 28/6 2005
- Svensson, Sven. *Frankrikes nej bromsar viktiga reformer*. No 22, 2-8/6 2005

The Economist: (Samtliga tillgängliga på internet 2006-01-08)

- *The noe goes marching on*. 14/4 2005
(http://www.economist.com/displaystory.cfm?story_id=3871211)
- *Protest days*. 10/3 2005
(http://www.economist.com/displaystory.cfm?story_id=3749942)
- *Putting the clog in*. 19/5 2005
(http://www.economist.com/displaystory.cfm?story_id=3984228)
- *A severe crise d'idintite*. 26/5 2005
(http://www.economist.com/displaystory.cfm?story_id=4008583)
- *Dutch nees up*. 2/6 2005.
(http://www.economist.com/displaystory.cfm?story_id=4033943)
- *Preparing to say non and nee*. 27/5 2005
(http://www.economist.com/agenda/displaystory.cfm?story_id=4008125&no_ga_tran=1&no_na_tran=1)
- *A song for Europe*. 26/5 2005
(http://www.economist.com/displaystory.cfm?story_id=4009407)

Statistik:

Eurobarometer: (Samtliga tillgängliga på internet 2006-01-08)

- *Post-referendum survey in The Netherlands*. (Eurobarometer juni 2005a) Juni 2005
(http://europa.eu.int/comm/public_opinion/flash/fl172_en.pdf)
- *Post-referendum survey in France*. (Eurobarometer juni 2005 b) Juni 2005
(http://europa.eu.int/comm/public_opinion/flash/fl171_en.pdf)
- *Eurobarometer 63*. juli 2005 (tillgänglig via länk)
- (http://europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/eb/eb63/eb63_en.htm)

Internet: (Samtliga tillgängliga på internet 2006-01-08)

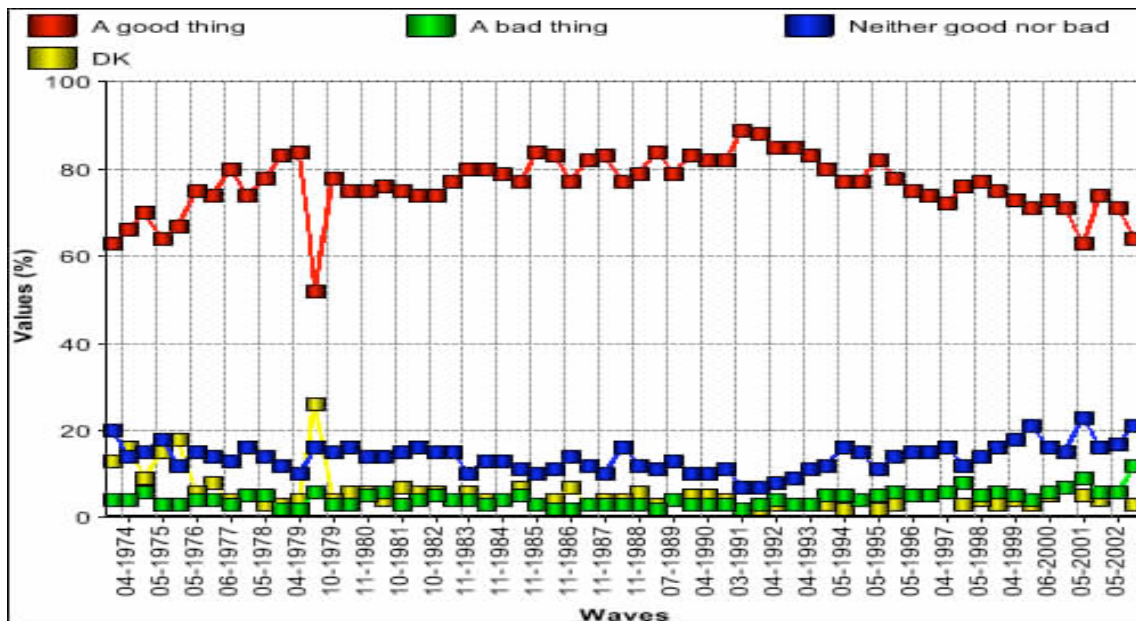
- Sammanfattning om fördraget för en konstitution för Europa
(http://europa.eu.int/constitution/download/summ_sv.pdf)
- http://europa.eu.int/scadplus/constitution/commission_sv.htm
- http://europa.eu.int/constitution/referendum_sv.htm
- http://europa.eu.int/pol/emu/overview_en.htm

10 Bilagor

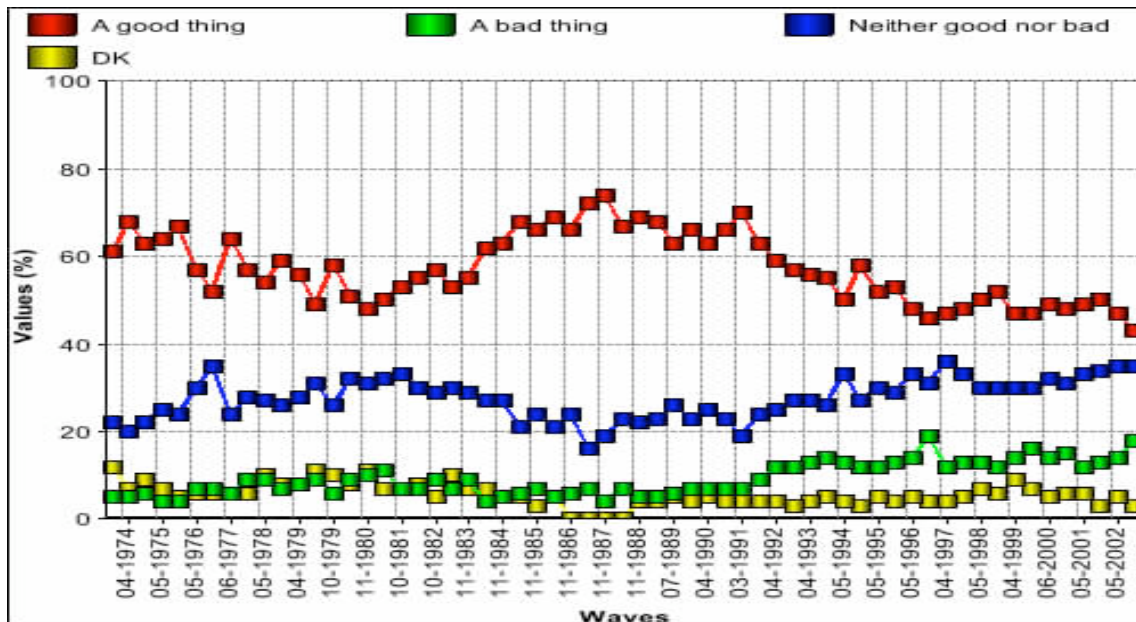
Tabell 1.1: Medlemsstaterna och konstitutionsfördraget			
Land	Ratificering av fördraget	Ratificeringsprocedur	Noter
Belgien	Ej bestämt	Parlamentet beslutar	Uppskjuten på obestämd tid
Cypern	Ja	Parlamentet beslutade	
Danmark	Ej bestämt	Omröstning	Uppskjuten på obestämd tid
Estland	Ej bestämt	Parlamentet beslutar	
Finland	Ej bestämt	Parlamentet beslutar	
Frankrike	Nej	Folkomröstning	54,68% röstade emot, 69,34% röstade i valet
Grekland	Ja	Parlamentet beslutade	
Irland	Ej bestämt	Parlamentet och folkomröstning	Folkomröstning: uppskjuten på obestämd tid
Italien	Ja	Parlamentet beslutade	
Lettland	Ja	Parlamentet beslutade	
Litauen	Ja	Parlamentet beslutade	
Luxemburg	Ja	Parlamentet och konsultativ folkomröstning	Parlamentet godkände och 56,52% röstade ja
Malta	Ja	Parlamentet beslutade	
Nederländerna	Nej	Parlamentet och konsultativ folkomröstning	61,6% röstade emot, 63% röstade i valet
Polen	Ej bestämt	Obestämt	Nästa parlament-sammansättning beslutar om ratificeringsprocedur
Portugal	Ej bestämt	Folkomröstning	Uppskjuten på obestämd tid
Slovenien	Ja	Parlamentet beslutade	
Slovakien	Ja	Parlamentet beslutade	
Spanien	Ja	Parlamentet och konsultativ folkomröstning	76,7% röstade ja, 42,3% röstade i valet
Storbritannien	Ej bestämt	Parlamentet och folkomröstning	Omröstning och parlamentets beslut är uppskjutna på obestämd tid
Sverige	Ej bestämt	Parlamentet (osäkert om folkomröstning kommer hållas)	Uppskjuten på obestämd tid
Tjeckien	Ej bestämt	Obestämt (Antagligen folkomröstning)	Antagligen folkomröstning vid årskiftet 06-07
Tyskland	Ja	Parlamentet beslutade	
Ungern	Ja	Parlamentet beslutade	
Österrike	Ja	Parlamentet beslutade	

Källa: (http://europa.eu.int/constitution/ratification_en.htm)

Tabell 7.1: Nederländernas EU stöd genom åren (Svar på frågan: Generellt, anser du att (ditt lands) medlemskap till den europeiska gemenskapen varit....?) (Statistik från Eurobarometer 1, september 1973 till Eurobarometer 61 april 2004)

Tabell 7.2: Frankrikes EU stöd genom åren (Svar på frågan: Generellt, anser du att (ditt lands) medlemskap till den europeiska gemenskapen varit....?) (Statistik från Eurobarometer 1, september 1973 till Eurobarometer 61 april 2004)

(Källor: Graferna är skapade på kommissionens interaktiva hemsida:
http://europa.eu.int/comm/public_opinion/cf/index_en.cfm)

Tabell 7.3: De fyra största orsakerna till varför folk inte röstade på valdagen i Frankrike och Nederländerna			
Varför de inte röstade på valdagen i Frankrike		Varför de inte röstade på valdagen i Nederländerna	
Fråga	Procenttal	Fråga	Procenttal
Något hindrade dig från att rösta.	66	Du hade inte fått tillräckligt med information om konstitutionen för att rösta.	51
Texten i konstitutionen var för komplicerad.	60	Något hindrade dig från att rösta	41
Du hade inte fått tillräckligt med information om konstitutionen för att rösta.	49	Din röst i valet hade inte förändrat utgången av valet	26
Du ville straffa regeringen eller presidenten	27	Du tycker att konstitutionen är för komplicerad	26

Tabell 7.4: Statistik över om väljarna ansåg sig ha tillräckligt med information om konstitutionen för att rösta. (Svar på frågan: Ansåg du dig ha tillräckligt med information för att rösta innan valet?)				
	Frankrike		Nederländerna	
	Håller med	Håller ej med	Håller med	Håller ej med
Totalt	66%	33%	41%	56%
Av de som röstade ja	70%	29%	51%	48%
Av de som röstade nej	71%	28%	44%	54%

Tabell 7.5: Vad motiverade de som röstade ja? (Svar på frågan: Vilka är samtliga anledningar till att du röstade ja till konstitutionen i valet?)				
Frankrike		Nederländerna		
Anledning	Procenttal	Anledning	Procenttal	
Viktigt för att följa påbörjandet av konstruktionen av Europa	39	Viktigt för att följa påbörjandet av konstruktionen av Europa	24	
Jag har alltid varit för konstruktionen av Europa	16	Det stärker känslan av en europeisk identitet	13	
För att stärka Frankrikes roll i EU/världen	12	För att stärka Nederländernas roll i EU/världen	13	
Gör EU starkare än USA	11	Viktigt för att EU:s institutioner ska kunna fungera effektivt	12	

Tabell 7.6: Vad motiverade de som röstade nej? (Svar på frågan: Vilka är samtliga anledningar till att du röstade nej till konstitutionen i valet?)

Frankrike			Nederländerna	
Anledning	Procenttal		Anledning	Procenttal
Konstitutionen kommer ha negativa effekter på arbetssituationen/ omlokalisering av arbeten/ mindre jobb	31		Brist på information	32
Frankrikes ekonomiska situation är svag/ det finns för mycket arbetslöshet i Frankrike	26		Förlust av nationell suveränitet	19
Ekonomiskt sett är konstitutionen för liberal	19		Gå emot nationell regering/särskilda politiska partier	14
Gå emot presidenten/ regeringen/ särskilda politiska partier	18		Europa är för dyrt	13

Tabell 7.7: Vad avgjorde hur du skulle rösta? (Svar på frågan: Vilka var de viktigaste faktorerna som avgjorde hur du skulle rösta?)

Frankrike			Nederländerna	
Anledning	Procenttal		Anledning	Procenttal
Min åsikt om EU som helhet	32		Min åsikt om EU som helhet	31
Min åsikt om frankrikes ekonomiska och sociala situation	32		Min åsikt om nederländernas ekonomiska och sociala situation	21
Min åsikt om konstitutionen	18		Min åsikt om konstitutionen	18
Min åsikt om vem som ledde ja-kampanjen	7		Min åsikt om vem som ledde ja-kampanjen	12